

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди
Редакція науково-методичного журналу
«Теорія та методика фізичного виховання»

Матеріали наукової конференції

**«АКТУАЛЬНІ
ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ
І СПОРТУ»**

III Міжнародна електронна наукова конференція
(26 жовтня 2007 року)

Харків
«ОВС»
2007

ББК 75.1
А38

Редакційна колегія:

Худолій О.М., канд. пед. наук, доц. — голова
Єрмаков С.С., д-р пед. наук, проф.
Іващенко О.В., канд. пед. наук, доц. — секретар
Мірошниченко В.І., канд. пед. наук, доц.
Ажиппо О.Ю., канд. пед. наук, доц.

Актуальні проблеми фізичного виховання і спорту: Матеріали
А38 III Міжнародної електронної наукової конференції (26 жовтня
2007 р., м. Харків) / Харк. нац. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди/ За
редакцією О.М. Худолія. — Харків: «ОВС», 2007. — 36 с.

У збірнику вміщені матеріали доповідей конференції, що висвітлюють
актуальні проблеми фізичного виховання і спорту в Україні.

Збірник розрахований на вчителів і викладачів фізичного виховання,
тренерів, спортсменів, докторантів, аспірантів.

Наукове видання

**«АКТУАЛЬНІ
ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ»**

III Міжнародна електронна наукова конференція
(26 жовтня 2006 року)

Відповідальний за випуск *О. М. Худолій*
Комп'ютерна верстка *М. О. Худолій*
За редакцією *авторів*

Підписано до друку 24.10.2007. Формат 60×90 ¹/₁₆. Папір офсетний.
Гарнітура Таймс. Друк офсетний. Ум. друк. арк. 6,5. Обл.-вид. арк. 7,02.
Вид. № 06-06. Зам. № 6-032. Тираж 100 прим. Ціна договірна.

Видавець «ОВС» ТОВ

Україна, 61003 м. Харків, пл. Конституції, 18, к. 11.
e-mail: ovc@ovc.kharkov.ua; <http://www.ovc.kharkov.ua>, тел. 731-23-64.

Свідоцтво Держкомінформу України
Серія ДК № 331 від 08.02.2001 р.

Віддруковано з готових діапозитивів в друкарні «Штрих»
Харків, вул. Отакара Яроша, 18.

© Харківський національний педагогічний
університет ім. Г.С. Сковороди, 2006

© Видавництво «ОВС» ТОВ, оригінал-
макет, 2006

Розділ 1. ПРОБЛЕМИ ФІЗКУЛЬТУРНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

ФОРМУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ТА ДУХОВНИХ ІНТЕРЕСІВ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

В. Є. Андріанов, Н. Г. Макаренко

Криворізький державний педагогічний університет

Важливе питання, над яким працює філософсько-педагогічна думка в нових соціально-економічних умовах суспільного життя України, є проблема фізичного та духовного збагачення особистості. У цьому зв'язку набуває великого значення дослідження головних закономірностей формування фізичних та духовних інтересів майбутніх учителів фізичної культури на основі наукового вивчення і осмислення. Саме в студентський період відбуваються значні зміни в організмі та формування світогляду, які служать підґрунтям подальшого розвитку як у біологічному, так і в соціальному плані.

Ця проблема має відоме осмислення в теорії і практиці фізичного виховання, в педагогічній, медичній і психологічній науках, проте єдиної точки зору щодо головних позицій поки що не досягнуто. Ось чому вона не втрачає своєї актуальності і в наш час.

Система формування фізичних і духовних інтересів в період студентського віку може бути ефективною на підставі реалізації принципу — єдність біологічного розвитку і засобів, методів і форм навчально-виховного процесу.

Проблема: підводячи підсумок викладеного вище, відзначимо, що для вирішення цієї проблеми необхідно: з'ясувати головні фактори фізичного розвитку особистості, а також місце і значення фізичної культури і спорту як засобу впливу на формування фізичних і духовних інтересів, показати можливість управління процесом фізичного виховання майбутніх вчителів, як важливої умови формування його інтересів.

Мета дослідження: розробити й обґрунтувати методики формування толерантності в розумінні фізичних і духовних інтересів у професійній підготовці вчителя.

Об'єкт дослідження: виступає навчально-виховний процес з основ фізичного виховання на педагогічному факультеті спеціальності «Початкова освіта та фізичне виховання».

Результати дослідження: у своєму дослідженні ми керувалися теоретичними положеннями видатних педагогів — Макаренка А.С., Сухомлинського В.О., психологів — Божович Л.І., Рубінштейна М.М., теоретиків фізичної культури та спорту — Сергієнка Л.П., Зуболій М.Д. враховували вимоги, які ставляться у державних документах сфери науки і освіти, фізичної культури до підготовки фахівців з фізичного виховання.

Основоположне значення для формування усієї системи інтересів мають матеріальні інтереси, джерелом яких з одного боку, виступає природа, а з другого — матеріальна діяльність людей.

Інтерес до фізичного виховання проходить через опанування знаннями, уміннями та навичками фізичних вправ, рухливих ігор, що задовольняють потреби, відповідають мотивам, створюють позитивний настрій. Духовні інтереси розвиваються найбільш ефективно, коли існує можливість їх задоволення. У зацікавленості виявляються основні мотиви і рухомі сили соціального суб'єкта, групи, класу, суспільства. Саме по їх наявності і змісту можна судити про всебічний як фізичний, так і інтелектуальний інтерес вчителя.

Інтелектуальні інтереси це знання предмету і методики, культурний кругозір, розуміння дітей, уміння контактувати з ними, уміння підтримувати дисципліну, згуртувати колектив, організовувати індивідуальну і колективну діяльність для формування стійких інтересів до занять фізичними вправами чи руховими іграми і на їх основі виховувати позитивну звичку до фізичної культури та спорту.

В дослідженні взяли участь спортсмени різних спеціалізацій та кваліфікацій (від третього спортивного розряду до майстрів спорту України). За змістом експерименту студенти відповідали на питання: «Коли та при яких умовах їх інтерес до фізичних вправ та духовних цінностей спадав чи піднімався?». Своє задоволення вони пов'язують з любов'ю до виду спорту, який дає змогу до самовдосконалення, це значить що формування інтересу відбувається через вплив на інтелектуальну, волюву та тренувально-практичну сферу особистості, дію людського фактору — студент і викладач, що сприяє засвоєнню соціальних норм і фізичних якостей через самовираження. Інші студенти відмічають спад інтересу до вибраного виду спорту через зни-

ження спортивної майстерності, інші не бачать перспективи в професійному рості та розчаровані у своєму виборі спеціалізації.

Можна рекомендувати для формування фізичних та духовних інтересів майбутніх вчителів фізичної культури впливають такі фактори:

- на теоретичних і практичних заняттях підтримувати невимушену атмосферу, творчий мікроклімат до фізичного вдосконалення;
- планувати навчальне навантаження, яке посилює для фізичного розвитку;
- для успішного духовного виховання цікавитися життям студента, знати їх захоплення, розуміти мотиви їх дій, бути витриманим, принциповим, доброзичливим, займатися самовихованням.

Висновки. На процес формування фізичних та духовних інтересів вчителя фізичної культури впливає багато умов, але істотний вплив має соціальне середовище, і головне, фізичні та духовні інтереси – як взаємозв'язок гармонії тіла й розуму, оволодіння сучасними методами, стратегією і тактикою управління цим складним процесом.

ОПТИМАЛЬНИЙ РОЗВИТОК ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ЗАНЯТЬ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Т. Л. Білоус

Сумська філія Харківського національного університету внутрішніх справ

Актуальність. Фізичне виховання студентів у вищих навчальних закладах (ВНЗ) є невід'ємною частиною освіти. Питання фізичної підготовки і удосконалення фізичних якостей студентів на сьогодні є найбільш актуальні, так як студентський вік має досить сприятливі оптимальні ресурси і можливості сприйняття тренувальних навантажень. Постійне удосконалення фізичних якостей студентів незмінно призводить до підвищення вимог щодо фізичної підготовленості. В галузі фізичного виховання постійно іде пошук та розробка відповідних засобів і методів ефективного впливу рухового режиму на організм [2, 3]. Але є протиріччя між рівнем соціальних

потреб та ефективністю організації фізичного виховання. Вирішення зазначеної проблеми можливе, насамперед, при створенні системи індивідуалізованого дозування педагогічних впливів у процесі фізичного виховання студентів під час навчальних та самостійних занять.

Метою дослідження стала розробка комплексної експериментальної програми відповідно до індивідуального плану занять, які залежали від рівня фізичної підготовленості студентів.

На початковому етапі до впровадження комплексної програми був проведений експеримент з використанням педагогічних і статистичних методів дослідження. На основі узагальнення літературних джерел були відібрані, систематизовані та апробовані засоби фізичного виховання.

Результати дослідження. За основу було взято триступеневу програму «тренувальних занять», яка охоплювала три варіанти навантажень, що відрізнялися за періодичністю, потужністю і обсягом. На першому етапі використовувались вправи циклічного характеру, які виконувалися безперервним методом протягом 35—55 хв. і більше з навантаженням. У комплекси включалися загальнорозвиваючі, спеціально-підготовчі, змагальні та спеціальні вправи на тренажерах з переважною спрямованістю на розвиток «відстаючих» фізичних якостей. На всіх заняттях здійснювалося удосконалення витривалості, характер прояву якої видозмінювався залежно від вирішення завдань розвитку — швидкісної, силової, швидкісно-силової. На другому етапі використовувалися швидкісно-силові вправи, які виконувалися в інтервальному режимі. Темп виконання вправ досягав 50—60 % від максимуму цих величин, тривалість інтервалів роботи — від 5—15 хв. На третьому етапі здійснювався комплексний підхід до підбору вправ, які стимулювали як аеробну, так і анаеробну продуктивність та були спрямовані на розвиток і вдосконалення фізичних якостей. Використовувалися загальнорозвиваючі і прикладні вправи, стрибки, вправи на гімнастичних знаряддах з обтяженням (з гантелями, на тренажерах), біг на короткі і середні дистанції, кросова підготовка, метання, боротьба з елементами рукопашного бою, спортивні ігри.

На всіх трьох етапах виконувалось правило, відповідно з яким, оптимальний педагогічний ефект досягався під час виконання фізичних вправ, які раціонально збалансовані за спрямованістю, по-

тужністю і обсягом з урахуванням індивідуальних особливостей організму студентів. Заняття з переважною спрямованістю на підвищення психофізичної готовності проводилися за загальною схемою, що складається з трьох частин: підготовчої, основної і заключної. Обов'язковість такої структури обумовлена психофізіологічними закономірностями функціонування організму під час м'язових навантажень [1]. Спосіб побудови навчального процесу передбачав визначення тривалості періоду розвитку та необхідну кількість занять, динаміку навантаження, послідовність, вибір засобів педагогічного контролю.

Висновок. Отримані результати експерименту показали, що використання програми значно покращило всі показники фізичної підготовленості студентів, які досліджувались. Так за один навчальний рік відбулися істотні зміни: швидкість покращилася на 7,1 %, м'язова сила — на 4,2 %, довжина стрибка у студентів збільшилась на 2,3 %, витривалість покращилась на 6,1%, спритність — на 4,8%, гнучкість — на 16,6 %. Показники приросту результатів створюють кращі об'єктивні умови в процесі оцінювання фізичного виховання. Високі середні показники фізичної підготовленості студентів підтверджують ефективність їх попередньої підготовки до систематичних занять з фізичного виховання. Спостереження викладачів ВНЗ свідчить про зміни мотивацій у процесі підсумкового оцінювання, що орієнтує студентів на приріст результатів, а не на таблиці оцінок та на здійснення самоконтролю.

Література

1. *Белов В.И.* Нормирование нагрузки при различной направленности оздоровительных средств: Сб. науч. тр. /Общ.ред. В.Д. Сонькин. — М., 1991. — С. 87—90.
2. *Билогур Б.Е.* К обоснованию стратегии развития вузовского предмета «Физическая культура» //Матеріали II Всеукраїнської конференції «Актуальні проблеми фізичного виховання у вузі». — Донецьк, 1998. — С. 34—40.
3. *Прокопенко Е., Соламаатов Н.* Двигательная активность студентов и их суждение о здоровом способе жизни //Вісник технологічного університету Поділля. № 43. Соціально-гуманітарні науки. — Хмельницький, 2002. — С. 36—37.

ДЕЯКІ ШЛЯХИ РІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ ФІЗКУЛЬТУРНОЇ ОСВІТИ

Є. С. Задоя, В. Г. Богатир, В. О. Майоров

Миколаївський державний університет
ім. В. О. Сухомлинського

Сьогодні світ відчуває потребу в людині яка володіє феноменальними здібностями та розуміє й усвідомлює себе, суспільство і культуру, як минулих епох, так і сучасних.

На жаль сьогодні сучасний студент і випускник школи важко вписуються в складний навколишній світ, тому, що керується стереотипним, нединамічним мисленням, а значить і не спроможні вести діалог із світом, що швидко змінюється. Візьмемо на прикладі нашого факультету фізичної культури. Студенти тренуються і займаються гімнастикою, футболом, та іншими видами спорту все більше й більше і в решті решт бачать і розуміють що їх результати не покращуються, а навпаки погіршуються, а це в свою чергу приводить до розладу здоров'я і як результат всього цього — до зниження рівня навчання. І який же після цього оздоровчий, виховний, освітній ценз фізичної культури і спорту? Але така картина не тільки в нас, а й усіх навчальних закладах цього профілю. Тому це стало на сьогоднішній день проблемою, яка потребує невідкладного вирішення. Це підтверджується і проблемами, що стоять перед сучасною освітою:

- традиційний поділ цілісного шкільного знання на окремі дисципліни, міцно закріплені в вищій школі, привело до забуття суб'єкта освітньої діяльності — людини;
- декларування лідируючої функції інформатизації при забутті проблеми самореалізації, самовиховання і педагогічного впливу на молоде покоління;
- медичні проблеми.

Метою нашої роботи було застосування інноваційних технологій (біоінформаційних), завдяки яким студент зможе використовувати, наприклад, віртуальне бачення, розвивати фізичні якості, моделювати ситуації, вправи й програвати їх на віртуальному екрані у тонкоматеріальному просторі. Воно нагадує ідеомоторне тренування, яке використовується на звичайних заняттях, але на відміну від нього дає можливість бачити і помічати всі тонкощі техніки виконання різноманітних вправ і самостійно усювати помилки.

Дослідження системи вищої освіти у контексті інтеграції до європейського простору, висуває ряд першочергових завдань — пошук ефективних засобів розвитку особистості студента і вдосконалення навчального процесу.

При використанні інноваційних технологій, а саме –біоінформаційних, студент спроможний у світі віртуальних образів займатися спортом, розвивати вміння і навички, вдосконалювати фізичні якості спритності, гнучкості, сили і т.д. Біоінформаційні та інформаційні технології навчання дозволяють підвищити ефективність практичних та лабораторних занять з дисциплін (як показали дослідження — на менше ніж на 50 %, об'єктивність контролю знань які вивчаються — на 20—25 %. Успішність в контрольних групах, що навчаються з використанням біоінформаційної технології, як правило, вище в середньому на 3—5 бала (при п'ятибальній системі оцінки)). Швидкість засвоєння термінології при біокомп'ютерній підтримці підвищується в декілька десятків разів. Також біоінформаційні технологи дозволяють вирішити ряд принципово нових дидактичних завдань. І для рішення цих завдань необхідно створити нове оточення людини, яка змогла вільно і творчо розвиватися.

Таким чином світ віртуальних образів — це унікальний тренажер існуючий в мозку людини і призначений для розвитку необхідних відчуттів і рефлексорної діяльності організму людини.

Застосування даних інноваційних технологій в університеті допоможе уникнути зайвих проблем (здоров'я, втомленості, поганої успішності) і значно покращити якість підготовки студентів на заняттях, таким чином є шляхом рішення деяких проблем фізичної освіти у взагалі. У контексті сказаного стає зрозуміло, що вища освіта, випадково фізкультурна освіта в сучасному світі має:

- а) бути максимально індивідуалізованою ;
- б) будуватися на найкращих освітніх технологіях;
- в) бути справді в безперервному розвитку.

Література

1. *Агафонов Ф.Ю.* Основы смысловой теории сознания. СПб: Издательство «Речь Санкт-Петербург, 2003. — 296 с.
2. *Задоя Є.С., Богатир В.Г.* Біоінформаційні технології в освіті. /Імідж сучасного педагога. — № 5—6. — 2003. — С. 134—136.

3. *Задоя Є.С.* Проблема энергоинформационных взаимоотношений со средой. /Научные основы энергоинформационных взаимодействий в природе и в обществе. Материалы международного конгресса «ИнтерС-НИО-97» Крым.Украина1997. — С. 35—37.
4. *Задоя Є.С., Богатир В.Г., Петренко Т.* Создание новой среды имеющей способность саморазвития и самосохранения./Інформаційна та негентропійна терапія. —Київ, 2000. — С. 50—52.
5. *Тронь В.П., Задоя Є.С.* Біоінформаційна технологія та її можливості по управлінню соціумом. / Держава та регіони. — 2001. — С. 65—74.
6. *Тронь В.П.* Феномен інформації — майбутнє Всесвіту. // Вісник УАДУ.-98. — № 4.

ОРГАНІЗАЦІЯ СТАЖУВАННЯ В СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ УМОВАХ БАКАЛАВРІВ З ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ПІД ЧАС ЇХ НАВЧАННЯ В МАГІСТРАТУРІ

С. Ю. Капралов, Ю. О. Лянной

ДП «Олімпійський навчально-спортивний центр»,
м. Київ
Інститут фізичної культури
Сумський державний педагогічний
університет ім. А. С. Макаренка

Актуальність. Проблема відновлення здоров'я спортсменів в сучасних умовах тренувально-змагальної практики є важливою, від вирішення якої залежить високий рівень здоров'я спортсменів та досягнення ними значних спортивних результатів. Професійні знання фахівців з фізичної реабілітації дозволяють вирішувати проблеми відновлення і збереження здоров'я спортсменів високого класу з метою досягнення ними високих спортивних результатів [1]. У зв'язку з цим виникла необхідність надати бакалаврам з фізичної реабілітації, які навчаються в магістратурі відповідні практичні вміння і навички у реабілітації спортсменів високого класу під час організації їх стажування в спеціалізованих умовах.

Мета роботи. Удосконалити професійну підготовку бакалаврів з фізичної реабілітації, які навчаються в магістратурі та перевірити ефективність методик спеціального курсу «Фізична реабілітація

спортсменів високого класу» під час їх стажування в умовах ДП «Олімпійський навчально-спортивний центр».

Методи і організація дослідження. Під керівництвом завідуючого кафедри фізичної реабілітації, к.п.н., доцента, Ляного Ю. О., генерального директора ДП «ОНСЦ» Смелаша Л. Й., головного лікаря МВЦ Бубеса Я. Г. та завідуючого реабілітаційним відділенням МВЦ, к.н.ф.в.с., доцента Капралова С. Ю. вперше за тридцятирічну історію ДП «ОНСЦ» (Конча-Заспа, м. Київ) на базі реабілітаційного відділення було організовано проходження стажування для кращих студентів-магістрантів спеціальності «Фізична реабілітація» СумДПУ ім. А.С.Макаренка. Безпосередньо у стажуванні взяли участь 8 магістрантів спеціальності «Фізична реабілітація» денної форми навчання, які мали дипломи бакалаврів. Дві групи практикантів проходили стажування по 8 тижнів. Невелика кількість студентів відібраних на стажування в МВЦ ДП «ОНСЦ» пояснюється тим, що ми прагнули забезпечити індивідуальний підхід до кожного магістранта для якісного їх навчання. Під час відбору на стажування до м. Києва перевага віддавалася тим студентам, які проявляли ініціативу і професійний інтерес під час лекційних і практичних занять (за програмою авторського спецкурсу Капралова С. Ю.), з урахуванням їх творчих, неординарних здібностей. Рейтинг загальної успішності студентів нами не враховувався, що створювало рівні умови для всіх студентів. Це вносило в дане стажування певну новизну.

У програмі реабілітації спортсменів під час стажування використовувалися карти-анкети [Капралов С. Ю., 2005], які містили психологічні і морфо-фізіологічні показники, що об'єктивно відображають і дають змогу поетапно фіксувати динаміку самопочуття спортсменів під впливом комплексної реабілітації.

Мотиваційним фундаментом стажування виступала можливість для студентів-практикантів надання фізреабілітаційної допомоги призерам та переможцям Олімпійських ігор, чемпіонатів світу, Європи, України, що створювало для студентів стимулюючий ефект для здійснення професійної діяльності і сприяло їх зацікавленому ставленню до обраної професії фізичного реабілітолога.

В основу реабілітаційної виробничої практики покладено вивчення і застосування авторських методик Капралова С. Ю. під час фізичної реабілітації кращих спортсменів збірних команд України з різних видів спорту, тренерів, а також співробітників ДП «ОНСЦ», які потребують допомоги реабілітолога. Окрім цього, студенти вив-

чали різні засоби і методи реабілітації, які використовуються у відділенні реабілітації. Також проводили спільні дослідження з лабораторією НДІФКіС України (Іродов М. С., Іродова Н. П.). Реабілітаційна допомога полягала у проведенні консультацій, фізреабілітаційних процедур з використанням ручного, інструментального, ароматерапевтичного, сегментарного, точкового, баночного, медового масажу, застосуванні голчастих аплікаторів різноманітних конструкцій (близько 100 модифікацій), «Су-Джок» терапії, тракційного релаксату, саунотерапії, водолікувальних процедур, спеціальних тренажерів — «Горбунок», «Профілактор Євмінова» та ін.

Після закінчення стажування в основній групі високий рівень професійної практичної підготовки в галузі спортивної реабілітації був зафіксований у 100% бакалаврів з фізичної реабілітації. У порівнянні одержаних даних з результатами контрольних груп, які проходили стажування в умовах реабілітаційних відділень лікувально-профілактичних закладів м. Сум, було відмічено, що рівень професійних вмінь основної групи стажистів перевищував результати контрольних груп по кількості відпущених процедур в 3,2 рази (в середньому на одного студента-стажиста в день доводилися 1—2 консультації і 8-12 процедур). За час практики основна група провела самостійно близько 1000 процедур, а також засвоїла в середньому в 5 разів більше реабілітаційних засобів і методів у порівнянні з контрольними групами студентів. За якісне проходження стажування на ім'я ректора СумДПУ ім. А. С. Макаренка, професора Лимана Ф. М. від керівництва ДП «ОНСЦ» надійшло дві подяки.

Висновки. Засвоєні студентами-магістрантами практичні вміння і навички в галузі фізичної реабілітації спортсменів високого класу надають можливості для отримання високого рівня професійної підготовки. Аналіз анкетних даних, відгуків провідних спортсменів, а також результати їх виступів на змаганнях високого рівня підтверджують ефективність реабілітаційних методик, які удосконалені Капраловим С. Ю. і застосовуються у реабілітаційному відділенні ДП «ОНСЦ».

Література

1. Капралов С. Ю., Лянной Ю. О. Пути улучшения профессиональной подготовки студентов-физреабилитологов в процессе оказания реабилита-

ціонної допомоги спортсменам // Матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції «Спортивна медицина, лікувальна фізкультура та валеологія». — Одеса, ОДМУ, 2006. — С.119—126.

ПРОФЕСІЙНО-ПРИКЛАДНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ В ЯКОСТІ ОРГАНІЗАТОРА ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧОЇ РОБОТИ З УЧНЯМИ МОЛОДШИХ КЛАСІВ

Л. Кожевнікова, Н. Лапшинська, А. Матчина

Миколаївський державний університет
ім. В.О.Сухомлинського

Вступ. Важливою частиною реформування системи народної освіти є значне покращання підготовки учительських кадрів. Майбутній вчитель повинен бути не тільки різнобічно підготовленим до своєї основної професійної діяльності, але й також до ведення виховної й оздоровчої роботи з учнями засобами фізичної культури [3]. Проблема використання засобів фізичного виховання з метою підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців — учителів початкових класів — зумовлена об'єктивним перебігом суспільного розвитку і має безпосереднє відношення до підготовки кадрів у системі вищої школи. Одним з провідних напрямів удосконалення системи фізичного виховання у ВНЗ є підсилення його прикладного значення. Необхідність професійно-прикладної фізичної підготовки (ППФП) студентів зумовлюється підвищеними вимогами до молодих спеціалістів з перших днів їх педагогічної діяльності.

Мета дослідження полягала у виявленні шляхів професійно-прикладної підготовки студентів — майбутніх вчителів в якості організатора фізкультурно-оздоровчої роботи з учнями молодших класів.

Методи дослідження. Основні характеристики та умови професійної діяльності вчителів початкової школи вивчалися у процесі педагогічних спостережень та опитування у вигляді анкетування. Анкетне опитування 323 студенток педагогічного факультету та 253 вчителів початкових класів дозволило виявити, що формування організаторських та управлінських умінь і навичок, спрямованих на пе-

дагогічну діяльність, складають один з найважливіших компонентів у системі ППФП майбутніх вчителів.

Висновки. Аналіз реальних труднощів, які виникають в роботі з дітьми, дозволяє відокремити найбільш важливі сторони ППФП майбутніх вчителів, до яких треба віднести: мотивацію професійної спрямованості з фізичного виховання; усвідомлення студентами своєї майбутньої професії як процесу вирішення педагогічних завдань; самостійну участь у реальному процесі навчання та своєчасне отримання методичної допомоги при осмисленні цього процесу, як процесу подолання труднощів; спрямованість на формування майбутнього вчителя як особистості до грамотного й активного використання засобів фізичної культури і спорту у вихованні учнів молодших класів і тим самим їхнього залучення до здорового способу життя.

Обґрунтована програма професійно-прикладної педагогічної підготовки студентів забезпечує якісне набуття необхідних знань, умінь і навиків для самостійної організаторської фізкультурно-оздоровчої роботи в школі.

Реалізація вимог до такої діяльності можлива лише за умови корінного перегляду організації та змісту фізичного виховання майбутніх педагогів, забезпечення глибокого професійно-педагогічного спрямування навчальних та поза навчальних занять з фізичного виховання студентів педагогічних спеціальностей.

Література

1. *Абдуллина О.А.* Общепедагогическая подготовка учителя высшего педагогического образования: Для педагогических спец. высш. уч. заведений. — 2-е изд., перераб. и доп. — М.: Просвещение, 1991. — 141 с.
2. *Виленский М.Я., Сафин Р.С.* Профессиональная направленность физического воспитания студентов педагогических специальностей (Учеб. пособие для спец. пед. вузов). — М.: Высшая шк., 1989. — 159 с.
3. *Комплексні програми середньої загальноосвітньої школи.* Фізична культура 1-11 класи. — К.: Освіта, 1993. — С. 42—52.
4. *Кузьмина Н.В.* Методы исследования педагогической деятельности. — Л.: ЛГУ, 1970. — 11с.
5. *Талызина Н.Ф.* Теоретические основы разработки модели специалиста. — М.: Знание, 1986. — С. 4—35.
6. *Шиян Б.М.* Теорія і методика фізичного виховання школярів. — Т.1. — Тернопіль: Навчальна книга — Богдан, 2002. — 252 с.

СПЕЦИФІКА ПИТАННЯ ПРО ВИХОВАННЯ ОСОБИСТОЇ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ СУЧАСНОЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Л. Кожевнікова, З. Дзюба

Миколаївський державний університет
ім. В.О.Сухомлинського

Актуальність. Загальновідомо, що в ієрархії особистісних утворень особиста фізична культура є інтегративним і найбільш складним формуванням молоді людини, адже вона дозволяє їй розвиватися у поєднанні з культурою суспільства, досягати гармонії знань та креативної дії, розуму та почуттів, фізичного та духовного. У фізкультурно-спортивній сфері максимально збалансовані та наближені особисті і суспільні інтереси, що сприяють формуванню здорового морально-психологічного клімату в різних соціально-демографічних групах. На сучасному етапі розвитку держави в умовах якісного перетворення усіх сторін життя суспільства зростають вимоги до фізичної підготовленості наших співгромадян, які необхідні їм для успішної трудової діяльності. Перегляд парадигми розвитку суспільства обумовлює прийняття віщою школою особистісно-орієнтовної концепції. Суспільству необхідні особистості яскраві, самодостатні, які мають потребу в активній діяльності, здатних до свідомого вибору, а таку особистість повинен виховувати класичний університет з його гуманістичною орієнтацією. У студентів існує велика потреба у фізичному вдосконаленні, в активно-позитивному відношенні до фізичної культури взагалі і в цьому сенсі до особистої культури зокрема.

Актуальність проблеми виховання особистої фізичної культури у студентів очевидна. Про це говорять і інтенсивні наукові пошуки в цьому напрямку [2,3,5,6]. Проте педагогічна наука і практика мають потребу в інтеграційно-методологічних і конкретно-концептуальних дослідженнях цієї проблеми.

Мета роботи полягала в аналізі науково-методичної, філософської, педагогічної літератури, визначенні напрямків сучасних наукових досліджень з проблематики виховання особистої фізичної культури.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фундаментальними компонентами методології виховання особистої фізичної культури

є створення системи поглядів, переконань, ідеалів, а також традицій та звичаїв. Оскільки нація є нічим іншим як інтегральною сумою індивідів, що її складають, відчуття фізичної приналежності до живого тіла етносу і переживання духовної спорідненості між людьми не лише осмислюються, а й закріплюються в глибинній психіці як «дух народу». З огляду на це зрозумілим стає значення тієї першої фізичної реальності, якою є людське тіло, для національної само ідентифікації особистості, значення руху, тренування людської тілесності для зміцнення духовних засад такої людської спільності, як нація. [4].

Особливе занепокоєння нині викликає відсутність у більшості юнацтва усвідомлення себе як частини народу, співвідношення своєї діяльності з інтересами нації. Зарадити справі може створення такої системи освіти, яка виховувала б національно свідомих громадян України [7].

При багатьох різних поглядах на культуру найбільш інтегративним визначається:

- концепція культури, котра ґрунтується на розкритті процесу культурного розвитку;
- концепція, що акцентує увагу на духовне продукування;
- концепція свідомої організації і керівництва поведінкою та життєдіяльністю молодшої людини [5].

З культурологічних позицій виховання особистої фізичної культури — це засвоєння суспільних (матеріальних і духовних) цінностей фізичної культури, тобто перетворення їх в особисті цінності.

Новий образ фізичної культури повинен визначати і нове культурологічне, гуманітарне мислення студентської молоді. Практика свідчить, що фізичне виховання спрямоване лише на рухову діяльність і не впливає на духовний розвиток і чуттєву сферу людини, разом з розвитком позитивних моральних якостей можуть формуватися асоціальна поведінка та егоїстична спрямованість особистості. Необхідне використання методів і технік, які б дозволили кожному студенту не тільки пізнати і зрозуміти, але й відчувати та співпереживати. І тому сьогодні, коли спостерігається значне послаблення виховної функції вищої школи, фізична культура і спорт залишаються одними з не багатьох напрямків у життєдіяльності вузів, за якими може реально здійснюватися виховна робота зі студентами. Актуальними стають поліфонічність та поліритмічність у формуванні особистості, універсальність у поєднанні з динамікою та емоційною врівноваженістю, гармонією та чуттєвою культурою.

Висновок. Таким чином можна констатувати, що необхідність фізичної культури як навчальної дисципліни у вищому навчальному закладі визначається такими напрямками, як виховання самостійної, само розвиненої особистості, здібної роботи свідомий вибір, уміння управляти процесом прийняття відповідальних рішень, підтримка соціально-обґрунтованого рівня фізичної підготовленості для професійної діяльності, протидія її засобами негативним факторам, які впливають на здоров'я, вміння самостійно використовувати засоби фізичної культури під час відпочинку, формування загальної і професійної культури, здорового способу життя. Розуміння сенсу занять дає можливість цілеспрямовано керувати процесом набуття знань, умінь та навиків, тобто процесом самовдосконалення. Не випадково кращими у педагогічному відношенні вважаються ті теорії навчання, які базуються на розумінні студентами сутності предмету, що вивчається.

Література

1. Булич Э.Г., Мурахов И.В. Здоровье человека: Биологическая основа жизнедеятельности и двигательная активность в ее стимуляции. — К.: Олимпийская литература, 2003. — 424 с.
2. Выдрин В.М., Курамшин Ю.Ф., Николаев Ю.М. Осмысление интегративной сущности физической культуры — магистральный путь формирования ее теории //Теория и практика физич. культуры. — 1996. — № 5. — С. 59.
3. Лубышева Л.И. Социальное и биологическое в физической культуре человека в аспекте методологического анализа //Теория и практика физич. культуры. — 1996. — № 1. — С. 12—15.
4. Мазур Л.О., Мартин П. Філософія життя й ідеологія українського національного тіловиховання //Традиції фізичної культури в Україні: 36. наук. статей /За заг. ред. С.В.Кириленко, В.А.Старкова, А.В.Цюся. — К.: ІЗМН, 1977. — С. 199.
5. Николаев Ю.М. О культуре физической, ее теории и системе физкультурной деятельности //Теория и практика физич. культуры. — 1997. — № 6. — С. 2.
6. Пономарев Н.И. Некоторые проблемы функционирования и развития теории физической культуры //Теория и практика физич. культуры. — 1996. — № 5. — С. 55—58.
7. Приступа Є.Н., Бік О.В., Слимаковський О.В. Українські народні ігри в фізичному вихованні дітей //Традиції фізичної культури в Україні: 36. наук. статей /За заг. ред. С.В. Кириленко, В.А. Старкова, А.В. Цюся. — К.: ІЗМН, 1977. — С. 153.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ В МЕТОДИЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ ФАКУЛЬТЕТУ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

В. А. Коробейник

Харківський національний педагогічний
університет ім. Г.С.Сковороди

Актуальність. Нові складні завдання, що постали перед вітчизняною системою освіти актуалізують розгортання різноманітних наукових досліджень з проблем подальшого розвитку української вищої школи. В цій роботі зроблена спроба розробки та експериментального дослідження ефективності використання тестових завдань в практиці контролю методичної підготовки студентів при проходженні теми «Стрибок у висоту» в курсі «Легка атлетика з методикою викладання.»

Мета роботи — скласти спеціальні тестові завдання та визначити їх ефективність в практиці методичної підготовки студентів факультету фізичної культури при проходженні розділу «Стрибок у висоту».

Методика дослідження Вирішення завдань такого роду потребує певного системно-структурного підходу в процесі методичної підготовки, і починати слід з визначення орієнтовної основи дії (ООД) та основних опорних точок (ООТ), теоретичні основи яких були визначені Матвеевим Л.П.

Першим етапом роботи стало виділення ООТ в кожній фазі стрибка у висоту способом «переступання». У даному випадку ООТ — це елементи рухової дії, які підлягають контролю з боку вчителя як під час навчання, так і під час вдосконалення. Вони орієнтують педагога на що потрібно звертати увагу в першу чергу. Таких ООТ визначилось 15.

При складанні тестових завдань кожен ООТ представили у вигляді окремого питання, якому надали чотири варіанта відповіді: один вірний і три помилкових. Помилкові відповіді — це загальні типові помилки, які найчастіше зустрічаються у практиці виконання таких стрибків. У такому вигляді матеріал набув вигляду завдань з можливістю варіативної відповіді

Для вивчення ефективності тестових завдань в жовтні 2005 року був проведений експеримент на другому курсі факультету фізичного виховання Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди, без зміни учбового розкладу і програми. Були

виділені контрольна та експериментальна групи (відповідно 28 та 32 студента). Для визначення динаміки зміни рівня знань були проведені два заміри: перший — на початку експерименту, другий — після проведення спеціальних занять, в кінці експерименту.

Для оцінки знань використовувались відсоткові відношення з чотирьох якісних рівней діяльності (по В.П.Беспалько), де 100—90 % — високий рівень, 89—70 % — допустимий рівень, 69—50 % — критичний рівень, 49 % та нижче — недопустимий рівень.

Результати дослідження. Аналіз діяльності студентів дав можливість отримати об'єктивні дані про рівень сформованості знань по кожному елементу та взагалі і порівняти їх між контрольною та експериментальною групами.

Результати отримані на початку експерименту не визначили великої різниці між рівнем сформованості знань в контрольній та експериментальних групах (56,2 та 52,5 %). Обидва показники знаходяться на критичному рівні.

Після проведення учбових занять були отримані такі результати. Загальний показник контрольної групи в підсумку піднявся до 58,4 %, але залишився на критичному рівні, а в експериментальній піднявся на високий рівень — 93,2 %. В контрольній групі два питання відносяться до високого рівня сформованості знань, а в експериментальній таких питань 12. На допустимому рівні відповідно — два і три і інші в контрольній групі на критичному і недопустимому рівні.

Висновки: 1. Визначення основних опорних точок є першочерговою задачею як при вивченні і вдосконаленні фізичних вправ, так і при складанні тестових завдань.

2. Використання тестових завдань на ґрунті теорії про орієнтовну основу дії та основні опорні точки дало позитивний результат: рівень методичних знань студентів експериментальної групи піднявся з критичного рівня (52,5 %) до високого (93,2 %), а в контрольній групі залишився в межах критичного (58,4 %).

3. Запропоновані тестові завдання можна використовувати як один із засобів контролю методичної підготовки студентів факультету фізичної культури при проходженні розділу «Стрибок у висоту».

Література

1. *Боген М.М.* Обучение двигательным действиям. — М.: ФиС, 1985. — 192 с.
2. *Годик М.А.* Контроль тренировочных и соревновательных нагрузок. — М.: ФиС, 1980.

3. Журавський В.С., Згуровський М.З. Болонський процес: головні принципи входження в Європейський простір вищої освіти. — К.: ІВЦ «Видавництво. Політехніка». 2003. — 200 с.
4. *Легкая атлетика* и методика преподавания. / Под ред. О.В.Колодия, Е.Н.Лутковского, В.В.Ухова. — М.: ФиС, 1985. — 271 с.
5. *Матвеев Л.П.* Теория и практика физической культуры. — М.: ФиС, 1991. — 543 с.

ДОСВІД ПРОВЕДЕННЯ СТУДЕНТСЬКИХ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ В КОНТЕКСТІ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Л. Коробко, В. Шевченко, Л. Татарченко

Дніпропетровський національний університет

Впродовж 1999—2005 років кафедра фізичного виховання Дніпропетровського національного університету проводить студентські науково-практичні конференції за темою «Здоров'я, жінка, спорт». Головна мета подібних заходів — пропаганда здорового способу життя серед студентської молоді. На конференціях були представлені доповіді, що висвітлюють питання оптимального використання засобів фізичної культури в справі збереження власного здоров'я. Йшлося про оздоровче плавання, оздоровчий біг, йогу, загартування, аеробіку, аквааеробіку, раціональне харчування, гігієну тощо. Одне з завдань конференції — навчити як засобами фізичної культури сприяти підвищенню професійної активності, досягненню благополуччя. На попередніх конференціях була визначена мета: пошук шляхів оптимізації оздоровчих занять студентів університету. Для досягнення цієї мети проводились дослідження з застосуванням методів аналізу та узагальнення літературних даних, анкетування, педагогічні спостереження [1]. В результаті отримали розподіл кількості студентів, щодо зацікавленості тими чи іншими формами фізичних вправ. На підставі цих досліджень коригувалися плани проведення позанавчальної оздоровчої роботи зі студентами університету.

З 2005/2006 навчального року в університеті впроваджується кредитно-модульна система організації навчального процесу, її го-

ловною спрямованістю є суттєва активізація студентства в надбанні професійної освіти певного кваліфікаційного рівня. При цьому в основу навчання ставиться творча, самостійна робота того, хто навчається.

На кафедрі фізичного виховання та спорту розроблена концепція гуманізації процесу фізичного виховання через залучення інтелектуального потенціалу студентів до вирішення проблем власного фізичного вдосконалення, Практичним втіленням цієї концепції є розроблені форми та зміст індивідуальних навчально-дослідних завдань (ІНДЗ) з курсу фізичного виховання для студентів старших курсів. Основною формою звіту про виконання ІНДЗ є доповідь, зокрема, на конференції.

Особливістю чергової студентської науково-практичної конференції 2005 року є переважання доповідей (37 з 70), що базуються на власних практичних дослідженнях студентів.

Ми вважаємо, що така форма навчальної роботи є ефективною для формування певного рівня фізичної культури особистості.

Література

1. Шевченко В., Коробко Л., Татарченко Л. Опыт организации и проведения студенческих научно-практических конференций. // Проблеми фізичного виховання студентів: Матеріали Всеукраїнської науково-методичної конференції, що присвячена 88-річчю Дніпропетровського національного університету. — Дніпропетровськ: ДНУ, 2005. — С. 52—53.

ФАКУЛЬТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ХАРКІВСЬКОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМ. Г.С. СКОВОРОДИ: ПЕРШІ КРОКИ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ

Т. М. Кравчук

Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди

Майже 60 років проминуло з того часу як в Україні згідно з наказом Міністерства освіти у вищих педагогічних закла-

дах України було відкрито перші факультети фізичного виховання і спорту. Серед них і факультет Харківського педагогічного інституту ім. Г.С. Сковороди, створений у 1947 р. Насьогодні факультети фізичної культури залишаються провідними закладами, які щорічно випускають кваліфікованих спеціалістів з фізичного виховання та спорту, тому безумовно вивчення їх надбань у галузі підготовки вчительських кадрів з фізичної культури є актуальним.

З перших років існування факультет фізичного виховання Харківського педагогічного інституту зазнавав великих труднощів у роботі. Він вимагав міцної матеріальної бази: достатньої кількості навчальних аудиторій, спортивних зал, стадіону, басейну. Робота факультету значно ускладнювалась через відсутність спеціальних навчальних програм.

З метою подолання цих недоліків Міністерством освіти України у 1953 р. було затверджено наказ «Про стан і заходи поліпшення роботи факультетів фізичного виховання при Харківському, Луганському та Одеському педагогічних інститутах». На підставі перевірки роботи факультетів визначалися шляхи та засоби вдосконалення їх навчально-виховної діяльності. Згідно з наказом керівництво цих педагогічних закладів мало забезпечити факультети необхідними спортивними базами, якісним набором студентів, поліпшити планування навчального процесу й контроль за ним, розпочати науково-дослідну роботу з питань фізичного виховання.

Аналіз щорічних звітів роботи Харківського педагогічного інституту ім. Г.С. Сковороди свідчить, що для проведення навчально-виховної та спортивної роботи зі студентами факультету фізичного виховання були створені окремі кафедри та секції з різних видів спорту. Так, уже в 1951 р. на факультеті працювали кафедри гімнастики та легкої атлетики і спортивних дисциплін. На факультеті також створювалися наукові гуртки, спрямовані на покращення дослідної роботи студентів з різних дисциплін, працювали кабінети теорії й методики фізичного виховання, гігієни фізичного виховання анатомії та фізіології. Студенти мали змогу підвищувати спортивну майстерність в групах зі спортивної гімнастики, легкої атлетики, лижного спорту, плавання, баскетбола та штанги.

Визначним для факультету став кінець 50-х рр. коли згідно наказу Міністерства освіти України «Про реорганізацію Харківського педагогічного інституту ім. Г.С.Сковороди у педагогічний інститут фізичного

виховання» на базі факультету було створено інститут фізичного виховання який проіснував чотири роки з 1958 по 1962 рр. Відкриття однопрофільного інституту сприяло створенню ряду кафедр, зокрема кафедри анатомії і фізіології, спортивних ігор, теорії та методики фізичного виховання. Набір студентів було збільшено до 225 осіб, активізувалася робота керівництва та викладачів закладу з питань підвищення ефективності навчально-виховного процесу. Інституту були передані навчальний корпус технікуму фізичної культури на пл. Тевелева, 18 та вело-лижна спортивна база ДТС «Буревісник», де почалося будівництво стадіону, футбольного поля і спортивних майданчиків. Ввикладачі педагогічних та фахових дисциплін в цей період намагалися покращити якість теоретико-методичної підготовки студентів шляхом вдосконалення її змісту та використання педагогічно доцільних форм і методів викладання.

Таким чином, перші роки діяльності факультету фізичного виховання ХНПУ імені Г.С. Сковороди були досить плідними в плані закладання міцної науково-методичної та матеріальної бази для ефективної підготовки майбутніх учителів фізичної культури.

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ СПЕЦІАЛЬНОГО КУРСУ «ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ СПОРТСМЕНІВ ВИСОКОГО КЛАСУ» У ПІДГОТОВКУ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ

Ю. О. Лянной, С. Ю. Капралов

Інститут фізичної культури
Сумський державний педагогічний університет
ім. А. С. Макаренка
ДП «Олімпійський навчально-спортивний
центр», м. Київ

Актуальність. Розвиток спеціальності «Фізична реабілітація» в Україні, яку було започатковано у 1994 р. у Києві (НУФВС України), а згодом у Львові (ЛДІФК), Харкові (ХДАФК), Сумах (СумДПУ ім. А.С. Макаренка) дає ефективні результати у відновленні і збереженні здоров'я різних верств населення. У 2001 р. спе-

ціальність фізична реабілітація внесена до класифікатора професій під кодовим шифром — 3226. За останній час у спеціалізованих ВНЗ Києва, Дніпропетровська, Одеси, Сум, Харкова, Львова, Сімферополя, Івано-Франківська проведено декілька десятків науково-практичних конференцій з проблем фізичної реабілітації. У 2005 р. ВАКом України затверджений новий науковий шифр 24.00.03 — фізична реабілітація з присудженням наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту. Незважаючи на ці успіхи, існують проблеми якісної професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації. Вони пов'язані з відсутністю стандартів вищої освіти за даною спеціальністю, дисципліни «Спортивна реабілітація» в навчальних планах ВНЗ по підготовці фізичного реабілітолога, а також недостатністю висококваліфікованих викладацьких кадрів [1, 2].

Мета роботи. На основі використання методик Капралова С. Ю. розробити і впровадити у навчальний процес підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації в Інституті фізичної культури (ІФК) СумДПУ ім. А. С. Макаренка авторський спеціальний курс «Фізична реабілітація спортсменів високого класу».

Методи і організація дослідження. Дослідження проводилось на базі кафедри фізичної реабілітації ІФК СумДПУ ім. А. С. Макаренка. Дослідженням було охоплено 267 студентів спеціальності фізична реабілітація. При визначенні рівня сформованості професійних знань були використані методи педагогічного дослідження — анкетування, бесіда, рейтинг, спостереження, опитування.

Структура спецкурсу складалась з лекційних і практичних занять, програми самостійної роботи і передбачала 108 годин.

Результати дослідження. До змісту програми спеціального курсу увійшли авторські методики використання голчастих аплікаторів («Стопи Капралова», голчаста шапочка, голчастий валик «Суглоб» з насадкою, «Градент», «Рельєф-квадрат», «Рельєф-хвиля» та ін.), методики використання голчастих аплікаторів Кузнецова І. І., Ляпко М. Г; авторські методики масажу та самомасажу дерев'яними, ебонітовими, металевими пристосуваннями («Подвійний суглоб», «Подвійна печатка», «Подвійна каталка», «Універсальна каталка», «Універсальний ебоніт», «Бочка», «Ебоніт с нефритом», «Тетраком», «Коректор хребта», «Тангетка», «Станок-2», «Шия» та ін.); авторська методика ручного та інструментального в дві, чотири, шість та вісім рук, а також баночного масажу; авторська методика розминки в збірних

командах України з метою профілактики травматизму, використання тракційного релакс-мату та відновлення в умовах сауни; методика відновлення спортсменів на спеціальних тренажерах «Горбунок», «Профілактор Євмінова»; методика застосування циклічних тренажерів та вібротренажерів; методики водолікувальних процедур «Підводний душ-масаж», «Перлинно-озонові ванни», «Чотирьохкамерні гальванічні ванни», «Душ Шарко», «Лазар-душ»; методики «Су-Джок» терапії в екстремальних ситуаціях (зупинка серця, черепно-мозкова травма, ушкодження та переломи, мігрень, приступ апендициту та ін.), а також «Система Людини», «Система Комахи», «Міні-система», «Твіст-терапія», «Семянотерапія», «Кольоротерапія»; методики застосування ароматерапії, спеліотерапії (соляної кімнати), елементів мануальної терапії, рефлексотерапії; методики лікувальної гімнастики для різних відділів хребта, при порушеннях постави, сколіозі, плоскостопості, переломах та ін.

Методики, які представлені у спецкурсі базуються на досвіді автора, який пройшов навчання на 18 курсах підвищення кваліфікації у провідних фахівців з різних країн. Використані у спецкурсі методики впроваджені з 2004р. Капраловим С. Ю на базі відділення реабілітації МВЦ ДП «ОНСЦ» (м. Київ) у збірних командах України зі спортивної гімнастики, вільної та греко-римської боротьби, легкої та важкої атлетики, дзюдо, джиу-джитсу, тхеквандо, боксу, фехтування та ін., а також збірних командах України з футболу «U-19» та «U-21», з 2006 р. у підрозділі спеціального призначення «Вітязь» (Росія) та ін.

Кожному студенту для індивідуального навчання була надана можливість вибору тих реабілітаційних методик, які найбільше відповідають їх психологічним, інтелектуальним, емоційним та іншим особливостям.

Результати теоретично-практичної підготовки студентів на кінцевому етапі дослідження засвідчили, що у студентів експериментальних груп високого рівня теоретично-практичної підготовки досягли 56,4 % студентів, що у 3 рази перевищує кількість студентів на початковому етапі експерименту. Змінилася кількість студентів, які досягли достатнього рівня теоретично-практичної підготовки — 31,6 % у порівнянні з початковим етапом цей показник складав 24,3 %. На середньому рівні підготовки залишилися 9,3 % студентів. Незначна кількість студентів (2,7 %) ще залишилися на низькому рівні.

Висновки. Розроблений та впроваджений у навчальний процес майбутніх фізичних реабілітологів СумДПУ ім. А. С. Макаренка авторський спецкурс «Фізична реабілітація спортсменів високого класу» доцента Капралова С. Ю. дозволяє на якісно новому рівні вирішувати питання професійної підготовки студентів у реабілітації спортсменів високого класу.

Література

1. *Капралов С. Ю., Лянной Ю. О.* Вивчення новітніх реабілітаційних технологій у відновленні спортсменів високого класу при підготовці фахівців з фізичної реабілітації // Матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю «Сучасні досягнення та подальші шляхи розвитку рефлексотерапії і нетрадиційної медицини в Україні». — К., Національна медична академія післядипломної освіти ім. П. Л. Шупика, 2006. — С. 72—77.
2. *Капралов С. Ю., Лянной Ю. О.* Пути улучшения профессиональной подготовки студентов-физреабилитологов в процессе оказания реабилитационной помощи спортсменам // Матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції «Спортивна медицина, лікувальна фізкультура та валеологія». — Одеса: ОДМУ, 2006. — С. 119—126.

НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА СТУДЕНТІВ ПРОБЛЕМА ФІЗИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Т. Т. Ротерс

Луганський національний педагогічний
університет імені Тараса Шевченка

Одним з напрямків реформування системи вищої педагогічної освіти згідно вимог Болонського процесу є зміна парадигми професійної підготовки де домінують роль виконує наукова діяльність стосовно навчальної. Наука у сучасних умовах є важливим фактором фахової підготовки студентів у галузі фізичного виховання і спорту й визначається як сфера людської діяльності, функції якої містяться на виділенні нового знання, зміни репродуктивного мислення на творче. Вироблення нового знання проходить в процесі

наукового дослідження, результатом якого виступають система понять, законів, теорій, визначення нових форм, методів і таке інше.

Основна мета науково-дослідної роботи — це виявлення здібних і творчо мислячих студентів, формування в них загальної наукової культури, дослідницьких умінь і навичок, підвищення зацікавленості до своєї професії та самостійного отримання знань.

У процесі науково-дослідної роботи одним з важливих завдань постає — оволодіння інструментарієм та методами наукового дослідження у галузі фізичного виховання і спорту. Саме дослідницька діяльність стимулює студентів до активної самостійної роботи у визначенні педагогічної проблеми та її розробці на підставі інтересу і мотивації.

Науково-дослідна робота студентів складається з двох блоків: блок науково-дослідної роботи, який міститься у рамках навчального часу студентів та блок науково-дослідної роботи, який проводиться у позанавчальний час.

Науково-дослідна робота студентів у процесі навчальних занять проявляється під час лекцій, семінарів, практичних та лабораторних занять, виробничій практиці, при виконанні курсових робіт з теорії та методики фізичного виховання, домашніх завдань з елементами досліджень, при самостійній роботі з літературними джерелами, а також проведенні предметних олімпіад.

Науково-дослідна робота у позанавчальний час проводиться у формі створення наукових гуртків студентів, творчих груп, проведення конференцій, олімпіад, підготовка наукових статей та наукових робіт та ін.

На сучасному етапі актуальні наукові дослідження пов'язані з оздоровчим, освітнім і виховним впливом засобів фізичної культури і спорту, зокрема нових, нетрадиційних фізкультурно-спортивних видів.

В освітній спрямованості засобів і методів фізичного виховання великий інтерес викликає методика опанування теоретичними знаннями; збагачення рухового, естетичного, емоційного, вольового, етичного досвіду, формування позитивної мотивації до занять фізичними вправами, фізичною культурою і спортом.

Слабо досліджені можливості засобів і методів фізичного виховання і спорту при заняттях з особами середнього і літнього віку, чоловіками і жінками.

Існує велика необхідність в розробці питань, що стосуються техніки виконання різних видів вправ.

Спеціального наукового обґрунтування потребують організація і методика проведення шкільного уроку, формування в учнів ключових компетентностей і таке інше .

Таким чином, схильність студентів до дослідницької діяльності в значній мірі індивідуальна. Дослідницька робота студентів повинна відповідати науковим методам пізнання, розширювати зміст їхньої освіти й удосконалювати підготовку до майбутньої педагогічної діяльності.

Важливим є визначення ролі і значення дослідницької діяльності студентів у процесі фізкультурної освіти, орієнтування на розвиток дослідницької мотивації, формування дослідницьких умінь і навичок на навчальних заняттях та у позанавчальний час.

ПСИХОМОТОРНЫЕ СПОСОБНОСТИ ЧЕЛОВЕКА: ОБЩЕЕ ПОНЯТИЕ, КЛАССИФИКАЦИЯ И ЗНАЧЕНИЕ В СИСТЕМЕ СПОРТИВНОГО ОТБОРА

Л. П. Сергиенко, Н. Г. Чекмарева

Гуманитарный институт Национального
университета кораблестроения имени
адмирала Макарова (г. Николаев)
Национальная металлургическая академия
Украины (г. Днепропетровск)

Изучение развития психомоторных способностей является мало разработанной, актуальной с практической точки зрения (проблем спортивного отбора, управление тренировочным процессом) проблемой. Поэтому в данной работе были поставлены следующие задачи:

1. Сделать общее представление о психомоторных способностях человека и провести предварительную их классификацию.
2. Рассмотреть значение развития психомоторных способностей в проявлении спортивной одаренности человека.

Методологией теоретического исследования был системный анализ.

В исследованиях определены понятия «психомоторика» и «психомоторные способности». Психомоторика — это двигательная де-

тельность человека, которая управляется его психической сферой и зависит от развития высшей и периферической нервной деятельности. Психомоторные способности — это индивидуальные, генетически обусловленные в развитии качественные стороны моторики, которые определяются в развитии психической сферой человека.

Нам представляется возможным психомоторные способности человека классифицировать следующим образом: 1) выделить общие и специальные; 2) абсолютные и относительные (дифференциальные) психомоторные способности. К общим психомоторным способностям отнесены:

- восприятие (чувство) времени. Например, воспроизведение на секундомере коротких (до 2 с), средних (3—5 с) и длинных (6—10 с) отрезков времени;
- восприятие (чувство) пространства. Данная способность, на наш взгляд, имеет два вида: а) пространственная проприорецептивная чувствительность (измеряется при помощи кинематометра); б) точность пространственного отмеривания (определяется удаленность предмета от человека);
- пространственно-временная чувствительность. Данная способность может проявляться в двух видах: а) чувстве скорости движений; б) меткости (точности) баллистических движений;
- восприятие (чувство) силовых параметров движений;
- пространственно-динамическая чувствительность;
- чувство ритма;
- сенсомоторная координированность, которая обеспечивает жизненно важные функции человека (некоторые локомоторные акты, процесс научения, речь, мимику лица и т.п.).

Специфические психомоторные способности характерны для психомоторной специфической деятельности человека. Например, деятельности спортсменов в различных видах спорта или человека в различной профессиональной деятельности.

Сущность выделения абсолютных и относительных (дифференциальных) психомоторных способностей, на наш взгляд, в следующем. Результаты психомоторного теста могут характеризовать индивидуальное развитие какой-либо психомоторной способности (это абсолютные показатели развития психомоторной способности). С другой стороны, определяя порог индивидуальной чувствительности в определенном диапазоне (силовых или пространственных

характеристик движений) мы можем сказать о дифференциальных показателях развития конкретной психомоторной способности (это относительные показатели развития психомоторной способности). Генетически высокая предрасположенность в развитии комплекса психомоторных способностей определяет спортивную одаренность человека. Данные о генетических особенностях развития психомоторных способностей пока фрагментарны. Сделаны первые попытки расчета нормативных оценок по отдельным психомоторным способностям в комплексной системе спортивного отбора (H. Sozański, W. Zaporozanow, 1991).

Выводы. 1. Определены понятия «психомоторика» и «психомоторные способности».

2. Классифицированы психомоторные способности на общие и специальные, абсолютные и относительные (дифференциальные).

3. Рассмотрена перспектива использования нормативных оценок развития психомоторных способностей в системе спортивного отбора.

Литература

1. *Sozański H., Zaporozanow W. Dobór i kwalifikacja do sportu.* — Warszawa, 1997. — 114 s.

ОСОБЛИВОСТІ ФІЗКУЛЬТУРНОГО УЧЕННЯ МОЛОДІ

О. Г. Шалар

Херсонський державний університет

Актуальність. Фізкультурна освіта в навчальних закладах відірвана від учення, або дуже обмежена цим процесом, тому що витрачаються, в основному, тільки фізичні зусилля учнів. Без інтелектуальних (вміння використовувати аналіз, синтез та ін. на основі пам'яті, сприйняття, мислення тощо) та емоційно-вольових (в першу чергу, отримання задоволення від процесу та результатів фізкультурно-спортивної діяльності) складових — учення не повноцінне,

не стимулює розвиток особистості. Педагогічний вплив при цьому має бути глобальним і не примусовим. Тобто фізкультурне учення повинно проходити послідовно, регулярно, системно і, обов'язково, бути достатньо інформаційно забезпеченим, варіативним. Кожен учень мусить вибрати свій варіант фізичного самовдосконалення, визначити власну поведінку (коли, як, де і з ким займатися фізичною культурою). Бажано, не виключати педагогічного керівництва цим процесом з боку вчителя (викладача) фізичного виховання.

Завданням дослідження є визначення ефективних шляхів фізкультурного учення молоді.

Виклад основного матеріалу. Розглядаючи учення, як вид людської діяльності та процес оволодіння знаннями, уміннями та навичками, можна відзначити певну динаміку психолого-педагогічних теорій людського учення: від натуралістичних моделей до кібернетичного моделювання.

На нашу думку, в організації процесу фізичного виховання треба звернути увагу на асоціативно-рефлекторну теорію учення. В основі цієї теорії лежить положення, яке є підґрунтям сучасної системи фізичного виховання, а саме: 1) особистісно-соціально-діяльнісний підхід; 2) єдність свідомості і діяльності в ученні; 3) ведуча роль свідомості і її вирішальний вплив на активність і продуктивність людського учення [1].

Саме розширення сфери діяльності учнів через мережу спортивних змагань, турнірів, походів тощо — визначає особистісний вибір засобів та форм фізичного вдосконалення та статус молодої людини в соціумі. Тільки відродження в кожній школі системи спортивно-масових заходів із традиційними тижневими змаганнями із різних видів спорту (наприклад, першість школи з футболу: тривалість 1 місяць, або турнір з волейболу: тривалість: 1 тиждень тощо), найкраще виховує в учнів почуття колективізму, обов'язку та відповідальності. Доречі, саме в соціумі «клас-команда» виникає почуття здорової спортивної згуртованості підлітків.

Стосовно єдності свідомості і діяльності фізкультурного учення — це, на наш погляд, опанування учнями ґрунтовними знаннями основ фізичної культури. Ведуча роль в цьому належить сучасному вчителю (викладачу) фізичного виховання. Використовуючи різні вербальні (повідомлення, коментарі, лекції тощо) та невербальні (показ, наочні стенди, відео та ін.) методи. Треба супроводжувати навчально-мотиваційним коментарем кожен фізичну вправу: як, для

чого виконується; її вплив на організм; в яких видах спорту і які спортсмени переважно роблять ці вправи; хто із кінозірок та фото-моделей полюбляє їх та ін. Вся інформація повинна відтворюватися у вигляді усних відповідей, дискусій учнів та, звичайно, у практичному виконанні.

Отриманні ґрунтовні фізкультурні знання — це суттєвий фактор формування свідомості учня та спонукання до самостійних занять фізичною культурою. Щоби цей процес відбувався активно і продуктивно і учення переросло у самотренування вихованців — повинна існувати чітка організація педагогічного керівництва самостійними заняттями з боку вчителя фізичної культури [2].

Висновок. Засоби та форми фізичного виховання сприяють виникненню у учнів всіх необхідних для успішного учення станів: очікування, активності, змінюваності, повторення, упорядкованості, зворотної інформації тощо — за умови, якщо цей процес організований за певними етапами (мотиваційний, когнітивний, процесуальний та контрольний).

Література.

1. Сидоров А.А., Прохорова М.В., Синюхин Б.Д. Педагогика:Учеб. для студ., асп., преп. и тренеров по дисц. «Физ.культура». — М.: «Терра-Спорт»,2000. — 272 с.
2. Шалар О.Г. Педагогічне керівництво самостійними заняттями школярів фізичною культурою: монографія. — Х.: Нове слово, 2004. — 194 с.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ СТУДЕНТІВ ФАКУЛЬТЕТУ «ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ»

В. І. Мірошніченко

Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди

Основний ланцюг, що поєднує всі предмети навчального плану в єдину систему професійної підготовки майбутнього

вчителя, є педагогічна практика. Педагогічна практика студентів є ведучим, домінуючим засобом їх підготовки до професійної праці, всі інші види діяльності — обслуговують її. На сьогоднішній день встановлена модель спеціаліста, кваліфікаційна характеристика вчителя, його професіограма, перелік основних професійних навичок, якими він повинен володіти.

За останній час у зв'язку з переходом на ступеневу освіту змінились терміни проходження педагогічної практики, зменшились кількість тижнів на її проведення в навчальному плані та навантаження методистів. Але вимоги до якості професійної підготовки студентів в умовах розбудови національної освіти не зменшились, навпаки, вони підвищились.

Накопичений досвід роботи на нашому факультеті дає можливість внести деякі пропозиції стосовно організаційно-методичних аспектів педагогічної практики.

1. Проведення спільних семінарів — нарад методистів факультету з вчителями фізичної культури базових шкіл. На них узгоджуються загальні вимоги до організації роботи студентів, планування навчально-виховної роботи, організації педагогічного контролю за діяльністю практикантів. Уточнюються обов'язки вчителів та методистів.

2. В кожній базовій школі щотижневе проведення тематичних нарад з питань організації та впровадження педагогічного контролю на уроках фізичної культури: облік та оцінка успішності, проведення тестування школярів за основними показниками фізичної підготовленості (ОКТ) та фізичного розвитку; визначення стану фізичного розвитку та підготовленості учнів, визначення рівня навчальних досягнень. Обговорення шляхів активізації діяльності учнів на уроках фізичної культури, новинок науково-методичної та спеціальної літератури.

3. Обов'язкове одноразове відвідування на період педагогічної практики кожним практикантом разом з вчителем районного методичного об'єднання вчителів фізичної культури.

4. В навчальній роботі проведення занять різного типу; при цьому **обов'язковим є розробка і проведення** уроку в молодших класах з використанням сюжетно-рольового та ігрового методу; в середніх класах- ігрового та змагального методу; в старших класах- змагального та «Колового тренування».

5. Вирішення питань підготовки практикантів до проведення фізкультурно-оздоровчої роботи втілюється шляхом залучення їх до складання комплексів вправ гімнастики до занять, фізкультурних хвилинки на загально — розвиваючих уроках, плану «Спортивної години» в групах подовженого дня та проведення цієї роботи.

5. Для об'єктивного критерію оцінювання та динаміки рівня підготовленості студентів використовувати картки експрес-аналізу і оцінки уроків практикантів. В зміст карток включені найбільш важливі розділи професійно-педагогічної підготовки практиканта, перелік вмій та навичок, якими він повинен володіти та графа, в якій методист оцінює якість виконання практикантом кожного з пункту вимог.

На нашу думку потребує розробки організаційні форми проведення педагогічної практики студентів заочної форми навчання, особливо тих, хто працює на робочому місці в сільських школах. Своєї особливості притаманні педагогічній практиці в магістратурі. З огляду на стан організації педагогічної практики студентів в зарубіжних країнах, відзначається тенденція до збільшення тривалості безперервної практики, яка відсутня в наших навчальних планах.

ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФІЗКУЛЬТУРній ОСВІТІ

О. В. Іващенко, А. В. Забора

Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди

У науково-методичній літературі педагогічна технологія розглядається як мистецтво учіння, яке виступає як системний метод створення, використання й визначення всього процесу викладання і засвоєння знань із врахуванням технічних і людських ресурсів в їх взаємодії, що ставить своїм завданням оптимізацію форм освіти (І.Ф. Прокопенко, В.І. Євдокимов).

Думки про технологізацію освіти висловлював ще Я.А. Коменський. Він виділив таке: вміння правильно визначати мету, обирати засоби досягнення її та формувати правила користування цими засобами. Елементи технологічного підходу можна знайти і в працях

більшості видатних іноземних та вітчизняних педагогів, таких як А. Дистервег, Й.Г.Песталоцці, А.С. Макаренко, О.В. Сухомлинська, В.О. Сухомлинський та інших.

Сплеск зацікавленості педагогічними технологіями характерний для шкіл США 30-х років прошлого століття, коли з'явилися перші програми аудіовізуального навчання. Там же вперше використовується термін «освітня технологія» (як будувати навчання та виховання).

Сучасна педагогічна технологія охоплює коло теоретичних та практичних питань управління, організації навчального процесу, методів та засобів навчання. Своїм походженням вона зобов'язана реалізації педотехнічних ідей, які висловлювали на рубежі ХХ ст. засновники прагматичної психології та педагогіки, представники «індустріальної педагогіки» (Д. Дьюї). Науково-технічна революція, яка торкнулася всіх галузей науки, техніки, суспільного життя, освіти, наповнює педагогіку новим змістом.

Характерною тенденцією розвитку сучасної педагогічної технології є використання системного аналізу у вирішенні практичних питань, пов'язаних зі створенням та використанням навчального устаткування та технологічних засобів навчання. Головним критерієм системного аналізу на всіх рівнях (від планування навчальних засобів до впровадження їх у процес навчання) загалом є критерій оптимальності (Г. А. Бордовский, В. А. Извозчиков, 1993; А. В. Будко, 2001).

Застосування системного аналізу у створенні і використанні засобів навчання є безумовно позитивною та перспективною справою. Ретельне планування діяльності вчителя та учнів робить прогнозування результатів навчання більш обґрунтованим.

На думку І.Ф. Прокопенка, В.І. Євдокимова, педагогічну технологію першочергово слід розглядати як процес або спосіб виконання певного завдання. Вона об'єднує організацію і методи використання навчального обладнання і сам процес навчання. А тому педагогічна технологія є сферою як наукових досліджень, так і практики.

При такому підході педагогічна технологія виступає як система, до якої входять учасники педагогічного процесу та система теорій, ідей, засобів і методів організації навчальної діяльності для ефективного забезпечення розв'язання проблем, що охоплюють всі аспекти засвоєння знань і практичних умінь. Програмоване навчання і його варіанти були спробою створити технологічний процес з гарантованими результатами. У різних країнах було прикладено зусилля до

створення гнучких педагогічних технологій, що забезпечують повне управління роботою навчальних закладів. Узагальнення досвіду і аналіз літературних джерел свідчать про те, що у більшості випадків мова йде про управління навчальним процесом. До того ж спільне існування різних технологій життєво необхідне. Це створює здорову конкуренцію викладачів вузів, науковців, вчителів шкіл, які уважно стежать за успіхами один одного і своїх учнів, реалізують свої технології з максимально можливою чіткістю і повнотою.

На думку В.І. Євдокимова, технологізація освіти визначається перш за все технологізацією суспільства. Без перебудови і подолання стереотипів традиційної освіти, зміни ментальності сучасного педагога, використання зарубіжного досвіду тут не обійтись. Адаптація нових технологій в освіті особливо добре простежується за таким показником, як введення в освіту нових інформаційних технологій. Інформація виступає як одна з ланок, як етап на неперервному шляху технологізації. Завдяки технологізації в системі освіти здійснюється наступність, трансформація педагогічних систем, створюються умови і виникає готовність до їхньої адаптації. Все це повинно стати предметом вивчення педагогічного середовища, яке має забезпечувати технологічність навчального процесу.

Всі технології можна розділити на три групи:

- технології для вирішення стратегічних задач;
- технології для вирішення тактичних задач;
- технології для освоєння конкретного навчального матеріалу.

Технології, які визначають загальну стратегію розвитку, називають освітніми. Вони безпосередньо пов'язані з плануванням цілей і результатів навчання, способів і організаційних форм та етапів навчання. Такі технології відображені в концепціях, доктринах, державних освітніх програмах, стандартах.

Технології, які визначають тактику реалізації освітніх технологій, називають педагогічними. Вони відбивають загальні риси і закономірності навчального процесу незалежно від того, при вивченні якого конкретного предмета вони використовуються. Педагогічні технології включають принципи, методи і засоби навчання та теорію їх використання для досягнення цілей освіти.

Технології навчання відображають шлях освоєння конкретного навчального курсу, теми, питання і в межах обраної технології.

Технології навчання у педагогів-новаторів виступають як персоніфіковані, в них проявляється особистість педагога, а тому їх важко, а то й неможливо відтворити.

Технології навчання близькі до окремих методик.

Аналіз поняття «педагогічна технологія» здійснювався І.Ф. Прокопенком, В.І. Євдокимовим, О.М. Пехотою. На їхню думку, це поняття не набуло наукової завершеності, воно ще не має вичерпного визначення. Значне розходження в поглядах на нове педагогічне явище багато в чому пояснюється його складністю і недостатньою вивченістю, значною відмінністю вихідних позицій у різних дослідників. Але майже всіх об'єднує визнання специфіки педагогічної технології.

Педагогічна технологія передбачає формулювання цілей через результати навчання, які відображаються в діях студентів, надійно ними усвідомлюються, приймаються, визначаються і перевіряються.

Таким чином, педагогічна технологія функціонує і як наука, що досліджує найраціональніші шляхи навчання, і як система способів, принципів і регулятивів, застосовуваних у навчанні, і як реальний процес навчання (Г. К. Селевко).

Педагогічна технологія в загальнопедагогічному розумінні характеризує цілісний освітній процес з його метою, змістом і методами навчання. Окремо предметна педагогічна технологія — сукупність методів і засобів для реалізації відповідного змісту навчання в межах одного предмета (методика викладання предмета). Локальна ж технологія являє собою вирішення окремих дидактичних і виховних завдань.

Аналіз науково-методичної літератури свідчить, що основними тенденціями розвитку вищої освіти в галузі фізичного виховання є технологізація навчального процесу, яка вимагає:

- розробки концепції побудови моделі сучасного фахівця в галузі фізичного виховання і спорту;
- визначення змісту освіти;
- розробки модульно-рейтингових підходів до побудови навчального процесу;
- удосконалення міжпредметних зв'язків;
- розробки і впровадження в практику активних методів навчання;
- розробки дидактичних підходів до підвищення ефективності самостійної роботи студентів;
- розробки методик контролю навчального процесу.

Отже, розробка педагогічних технологій — це об'єктивний процес, новий етап в еволюції освіти, на якому будуть переглянуті підходи до супроводу і забезпечення процесу природного розвитку людини.

Розділ 2. ПРОБЛЕМИ ОЛІМПІЙСЬКОГО І ПРОФЕСІЙНОГО СПОРТУ

ФИЗИЧЕСКИЕ И ПСИХОФИЗИОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ИГРОКОВ КАК ОСНОВА МЕТОДИКИ ПОДГОТОВКИ БАСКЕТБОЛЬНЫХ КОМАНД В ГУМАНИТАРНЫХ ВУЗАХ

В. А. Воробьева

Горловский государственный педагогический
институт иностранных языков

Введение. Проблема подготовки спортсменов-баскетболистов в условиях вуза всегда была и остается актуальной. Ведь именно возраст 18—25 лет является периодом наибольшей реализации спортивных результатов в баскетболе [1, 5]. Но в то же время данный возраст является временем учебы в вузе. Наивысших результатов как в нашей стране, так и за рубежом добиваются баскетболисты в студенческом возрасте, и очень часто — в период учебы в колледжах, институтах, университетах и других высших учебных заведениях.

Однако подготовка студенческих команд, особенно в вузах нефизкультурного профиля, имеет свои сложности и особенности [1, 2, 4]. Ведь не секрет, что для того, чтобы команда по баскетболу была «сыгранной», необходимо несколько лет. А состав баскетбольной студенческой команды все время меняется, поскольку одни спортсмены поступают на первый курс, другие заканчивают институт и выбывают из команды. Кроме того, затруднена комплектация команды согласно функциям игроков: ведь далеко не всегда в институт поступают игроки именно тех амплуа и уровня подготовленности, которые необходимы команде в данный момент.

Задача подготовки баскетбольной команды вуза должна опираться также на закономерности профессиональной подготовки студентов. А базой профессиональной подготовки является гармоничное сочетание физического, психологического и интеллектуального развития. Только при успешном решении данной проблемы баскет-

больная команда вуза может добиться успеха в сочетании с совершенствованием в избранной профессиональной деятельности. Поэтому вопрос особенностей построения тренировочного процесса для студентов-баскетболистов вузов вообще, и гуманитарных вузов, в частности, требует своих экспериментальных исследований и аналитических обоснований. Это и определило выбранное направление наших исследований.

Цель работы: разработать и экспериментально обосновать методику подготовки баскетбольных команд гуманитарных высших учебных заведений на основе учета индивидуальных физических и психофизиологических особенностей игроков и специфики профессиональной направленности вуза.

Методы исследования: анализ литературных данных, педагогическое тестирование, которое включало применение 12 стандартных тестов по баскетболу, метод математической обработки результатов технического протоколирования игр, психофизиологические методы исследования, компьютеризированных в ХГАФК под руководством Ашанина В.С., которые включали применение 14 стандартных тестов на скорость реакции, чувство времени, внимание, способность к сосредоточению и других, метод субъективной оценки ощущаемой нагрузки, физиологические методы исследования, методы исследования чувства времени и способности дифференцировать усилие, педагогический эксперимент, методы математической статистики.

Исследования проводились на базе Горловского педагогического института иностранных языков, Харьковского национального педагогического университета им. Г.С. Сковороды. Полученные показатели сравнивались с показателями тестирования спортсменов-баскетболистов студентов технических вузов.

Результаты исследования. Анализ литературы показал, что существуют определенные особенности в процессах высшей нервной деятельности у студентов-«гуманитариев» и «естественников»: гуманитарные профессии требуют большего развития художественного типа мышления, а технические профессии требуют большего развития логического типа мышления; для гуманитариев является характерным сочетание силы и лабильности нервной системы, что составляет природную основу художественного типа; для естественников является характерным сочетание слабости и инертности нервной системы, отличающее «мыслительный» тип [3].

Анализ общей структуры подготовленности баскетболистов гуманитарного вуза показывает [5], что ведущие факторы образованы показателями, отражающими внимание и скоростно-силовые качества. Поэтому общая характеристика структуры подготовленности студентов-баскетболистов гуманитарного вуза может быть представлена как «преобладание внимательности и скоростно-силовых качеств при высокой утомляемости».

Методика, разработанная на основе обобщения результатов факторного анализа показателей подготовленности студентов-баскетболистов гуманитарных вузов и литературных данных подразумевала следующие положения:

- опора на командную и индивидуальную факторную структуру подготовленности спортсменов и данные кластерного анализа относительно сходства и различия игроков;
- построение учебно-тренировочного процесса в баскетбольной команде гуманитарного вуза с опорой на сознание игроков, которое у студентов гуманитарных вузов, согласно литературным данным и результатам анализа структуры подготовленности, активизируется, как правило, через художественное, образное мышление;
- разработка методов для активизации образного восприятия элементов техники и тактики баскетбола, а также активизировать процессы восстановления на основе современных информационных технологий, которые включают создание полиграфических пособий, учебных видеофильмов и мультипликационных фильмов, отражающих особенности техники выполнения различных приемов в баскетболе и позволяющих акцентировать определенные особенности техники и тактики баскетбола;
- комплексное развитие скоростных, скоростно-силовых качеств в сочетании с развитием способности дифференцировать усилие и выполнять точные движения;
- применение проблемного метода обучения;
- применение шкалы субъективно ощущаемой напряженности нагрузки для индивидуализации дозировки нагрузок.

Методы для активизации образного восприятия элементов техники и тактики баскетбола разрабатывались на основе современных информационных технологий. Для подготовки полиграфических пособий применялась видеосъемка выполнения квалифицированными

баскетболістами технічних прийомів с послующою комп'ютерною обробкою даних.

Для забезпечення неопосередованого наглядно-образного восприяття при изученні і совершенствованні техніки і тактики баскетбола були розробтані динамічні пособія. В них були отражені основні деталі техніки і тактики баскетбола.

Комплексна методика підготовки баскетбольних команд гуманітарних вищих учебних заведень способствовала підвищенню практично всіх показателів тестування спеціальної фізичною підготовленності. Сравнительний анализ динаміки ігрової ефективності показав, что розробтанна методика підготовки ігровців баскетбольних команд гуманітарних вузов оказала положителное впливание на ефективність ігрових дій.

Выводы. Розробтанна методика являється адекватною для рішення задач учебно-тренувального процесу в баскетбольних командах гуманітарних вузов і може бути рекомендована в широкую практику підготовки баскетбольних команд вузов гуманітарного профіля.

Литература

1. *Алькова С.Ю.* Реализация дифференцированного подхода в физическом воспитании на основе субъектного опыта студентов // Теория и практика физ. культуры. — 2003. — № 4. — С. 10—12.
2. *Альмаданат А.* Эффективность учебных занятий по баскетболу в вузе на основе применения наглядных пособий: Автореф. дис. ... канд. пед. наук / РГАФК. — М., 1996.
3. *Асмолов А.Г.* Психология индивидуальности. — М.: Изд-во МГУ, 1986. — 96 с.
4. *Гуменный В.С.* Комплексный контроль физической подготовленности студентов политехнических вузов / Гуменный В.С., Лошицкая Т.И. // Физическое воспитание студентов творческих специальностей / ХГАДИ (ХХПИ). — Харьков, 2003. — № 5. — С. 49—56.
5. *Козіна Ж.Л., Перецьолкін Р.П., Воробйова В.О., Мерецька Л.Ю.* Ефективність застосування алгоритму обчислення факторної структури підготовленості спортсменів в студентських баскетбольних командах І розряду // Актуальні проблеми фізкультурної освіти: Матеріали ІІ електронної наукової конференції (18 травня 2006 р. м. Харків) / Харк.нац. пед.ун-т ім. Г.С. Сковороди. — Харків: «ОВС», 2006. — С. 24—27.

КЛАСИФІКАЦІЯ ОСНОВНИХ ТЕХНІЧНИХ ПРИЙОМІВ БОРОТЬБИ В АРМСПОРТІ

Ю. В. Драгнєв

Луганський національний педагогічний
університет імені Тараса Шевченка

Армспорт відноситься до ще молодих видів спорту, але це не дає підстави не бути йому цікавим видом спортивних змагань, він стає все більш і більш професіональним. Для того, щоб мати успіх в армспорті, необхідно бути фізично всебічно розвинутим спортсменом, тобто повинні бути комплексно й рівномірно розвинуті рухові якості. Але без знань основних технічних прийомів боротьби та знань, як пристосувати силу, швидкість, витривалість, координацію та гнучкість під час двобою, у сучасному армспорті дуже важко.

Уперше подається класифікація основних технічних прийомів в армспорті. У статті розглядаються атакуювальні та захисні прийоми боротьби.

Наведені технічні прийоми боротьби, як атакуювальних так й захисні, є умовними тому, що кількість прийомів значно більша завдяки різним кутам між передпліччям і плечем, рухам кисті й пальців, нахилам тулуба, напівприсідам, рухам передпліччя, кутам між плечем й тулубом та їх комбінаціям між собою. Наведемо атакуювальні прийоми боротьби. Атакуювальні прийоми характеризуються виконанням того чи іншого прийому боротьби миттєво з центру, зі швидким стартом, до власної перемоги.

Атакуювальні прийоми поділяються на: «верх, пронація», «гак до себе», «гак у бік», «гак уперед», «брухт з нахилом тулуба паралельно столу», «брухт з поворотом тулуба на 45°», «прогин убік», «прогин до себе», «прогин убік з поворотом тулуба на 45°», «прогин уперед».

Далі наведемо захисні прийоми боротьби. Захисні прийоми характеризуються виконання того чи іншого прийому боротьби миттєво з центру, зі швидким стартом на зону суперника, з поступовим перетягненням руки суперника до власної перемоги.

Захисні прийоми поділяються на: «гак убік», «гак уперед», «напівмісяць на себе вбік», «напівмісяць на себе по центру».

Також подається короткий авторський словник спеціальних термінів в армспорті для більш повного уявлення про технічні прийоми:

«АТАКУВАЛЬНІ ПРИЙОМИ», «БРУХТ», «ВЕРХ», «ГАК В АТАЦІ», «ГАК У ЗАХИСТІ», «ЗАХИСНІ ПРИЙОМИ», «НАПІВМІСЯЦЬ У ЗАХИСТІ», «НАТЯЖКА», «ПІДТЯЖКА», «ПРОГИН», «ПРОНАЦІЯ», «СТАРТ», «СУПІНАЦІЯ», «СУГЛОБ».

Наведена класифікація основних технічних прийомів боротьби в армспорті є достатньо умовною, тому що кількість прийомів значно більша завдяки різним кутам між передпліччям й плечем, рухам кисті й пальців, нахилам тулуба, напівприсідам, рухам передпліччя, кутам між плечем й тулубом та їх комбінаціям між собою. У подальшому розвитку порушеної проблеми планується подати методіку навчання атакувальних та захисних технічних прийомів боротьби в армспорті.

ДОСЛІДЖЕННЯ ЗВ'ЯЗКУ МІЖ ПОКАЗНИКАМИ РІВНЯ ФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ З ПОКАЗНИКАМИ СТРУКТУРИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ (ПЛАВАЛЬНОЇ, ТЕХНІЧНОЇ) У ВАТЕРПОЛІСТІВ 12—14 РОКІВ

А. О. Єфімов, О. О. Пилипко

Державна академія житлово-комунального
господарства

Харківська державна академія фізичної культури

Актуальність. Удосконалення системи підготовки Олімпійського резерву у водному поло неможливе без наукового обґрунтування всіх сторін тренувального процесу спортсменів включаючи питання взаємозв'язку між показниками рівня фізичного розвитку спортсменів з показниками структури спеціальної підготовленості ватерполістів різного віку та кваліфікації.

У зв'язку з цим метою даної роботи є дослідження зв'язку між показниками рівня фізичного розвитку з показниками структури спеціальної підготовленості (плавальної, технічної) у ватерполістів 12—14 років

Методика дослідження. Дослідження проводилося в період з листопада 2002 р. по вересень 2004 р. Обстежена група складалася зі

спортсменів різного віку (від 12 до 15 років) і кваліфікації (від груп початкової підготовки до навчально-тренувальних груп), які спеціалізуються у водному поло.

Результати дослідження. Проаналізувавши кореляційний взаємозв'язок показників рівня фізичного розвитку з показниками спеціальної плавальної і технічної підготовленості юних ватерполістів 12—14 років, ми прийшли до таких висновків.

Вплив антропометричних і фізіометричних даних на результати в спеціальній плавальній і технічній підготовленості у віці 12 років незначний, про що свідчать невисокі значення коефіцієнтів кореляції. Ми це пов'язуємо з тим, що діти у цьому віці на початковому етапі навчання тільки засвоюють основні спеціальні плавальні і технічні вправи, навчаються їх виконувати більш ефективно і без зайвих рухів, що, безсумнівно, позначається на результатах.

Отримані результати кореляційного взаємозв'язку антропометричних і фізіометричних даних з рівнем спеціальної плавальної та технічної підготовленості ватерполістів у 13 років зустрічається набагато частіше, ніж у 12 років. Ми це пов'язуємо з початком періоду статевого дозрівання, бурхливим зростанням соматичних ознак, що значно впливають на дії ватерполіста з м'ячем та на результати у спеціальній плавальній підготовленості.

Результати третього виміру (14 років) дозволили виявити взаємозв'язок рівня фізичного розвитку і спеціальної плавальної підготовленості що характеризують спуртові і швидкісні здібності плавання ватерпольним кролем, в основному із соматичними показниками, які є визначальними у взаємозв'язку зі спеціальною плавальною підготовленістю.

Аналіз кореляційного взаємозв'язку технічної підготовленості з показниками, що визначають рівень фізичного розвитку, дозволив відзначити більший вплив фізіометричних показників, таких як ЖЄЛ і сила кисті, на результати технічної підготовленості спортсменів даного віку. При цьому соматичні показники також зберігають свою важливість, тому що значно впливають на дії ватерполіста з м'ячем. Отримані результати можуть пояснюватися інтенсивними змінами в кістково-м'язовому апараті, що відбуваються в організмі підлітка в період статевого дозрівання. На базі цих змін піддаються пубертатному розвитку і фізіометричні показники, такі як ЖЄЛ і кистьова сила, що значно впливають на технічну підготовленість юних спортсменів у даному віці.

Висновки. Результати тестових завдань, що характеризують рівень спеціальної плавальної та технічної підготовленості, істотно взаємозалежні з показниками рівня фізичного розвитку в 14 років. В 12 та 13 років кореляційний взаємозв'язок між досліджуваними показниками незначний і дорівнює $r \approx 0,4$.

АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ СПОРТСМЕНІВ ВАЖКОЇ АТЛЕТИКИ В МИКОЛАЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

А. Ф. Кісельов, Ю. Є. Кулаков, В. О. Майоров,
С. М. Главатий, С. В. Бірюк, А. О. Руденко,
А. А. Чернозуб

Миколаївський державний університет
імені В. О. Сухомлинського

У сучасному спорті великої популярності набули силові види спорту. Серед них значне місце посідає важка атлетика, яка увійшла до складу олімпійських видів спорту. Поширюються такі види спорту як культуризм, силове триборство (пауерліфтинг), гирьовий спорт, армреслінг, атлетизм, шейпінг, фітнес, кожен з яких відзначається специфікою змагальної діяльності, але поєднує їх характер тренувальної роботи, що має силову спрямованість з використанням як традиційних (штанга, гантелі, гирі, гума тощо), так і нетрадиційних (тренажери й пристрої зі змінним навантаженням) навантажень, розподіл спортсменів на вагові категорії.

Мета дослідження. Вивчити стан розвитку важкої атлетики області в динаміці за 14 років незалежності України (1991—2005 рр.). були вивчені літературні джерела та статистичні звіти обласного управління з питань фізичної культури, спорту та туризму Миколаївської облдержадміністрації, статистичні звіти спортивних товариств «Гарт», «Динамо», профспілок «Україна» та приватних спортивних клубів.

Управління з питань фізичної культури, спорту і туризму разом зі спортивними організаціями області та приватними спортивними клубами створили відповідну інфраструктуру спортивних споруд, придбали необхідне спортивне обладнання та забезпечили відповід-

ними кадрами. Підготовку спортсменів з силових видів спорту ведуть обласна спеціальна юнацька спортивна школа олімпійського резерву, училище фізичної культури, школа вищої спортивної майстерності, спортивні клуби обласного управління спорту «Гарт», спортивні клуби «Міцність», «Атлант», «Зоря», «Кентавр» та інші. Силовими видами спорту в них займаються 763 спортсмени, з яких 345 займаються культуризмом, 80 спортсменів — пауерліфтингом, 63 гирьовим спортом і 275 штангістів. Підготовку спортсменів ведуть 17 тренерів — спеціалістів з відповідною освітою. Слід зазначити, що культуризм має переважно характер оздоровчої спрямованості, ніж спортивної майстерності.

Відбір спортсменів здійснюють тренери серед учнів старших класів, училищ та вищих учбових закладів, значна частина дорослих людей приходить самостійно для занять в секціях важкої атлетики. Особи, які залучені до занять, проходять відбір, медичний огляд у обласному фізкультурному диспансері, потім розбиваються на чотири групи. Перша група початкової підготовки, друга — учбово-тренувальна, третя — спортивного удосконалення і четверта — група вищої спортивної майстерності.

Підготовка спортсменів здійснюється за річним календарним планом з урахуванням індивідуальних особливостей розвитку організму. Із загальної кількості важкоатлетів в учбово-тренувальній групі спортсмени тренуються до 5 років, потім вони піддаються відбору за спеціально розробленими критеріями рівня профілю спорту та фізичним якостям. Причому відбір спортсменів і перехід їх з однієї групи в іншу здійснюється в процесі початкової підготовки, спортивного удосконалення з урахуванням перспективності і оцінки фізіологічних показників. Мета — відсів явно нездібних і виявлення перспективних спортсменів, які переводяться до групи вищої спортивної майстерності.

Висновки. Важка атлетика, особливо культуризм і пауерліфтинг набувають широкої популярності серед юнаків і дорослих. Підготовка високих спортивних досягнень вимагає довготривалого тренування з урахуванням фізичних та фізіологічних можливостей спортсмена. Для підготовки спортсменів створена відповідна інфраструктура спортивних споруд та підібраний тренерський склад спеціалістів.

РЕАЛИЗАЦИЯ КОНЦЕПЦИИ НЕЛИНЕЙНОСТИ РАЗВИТИЯ САМООРГАНИЗУЮЩИХСЯ СИСТЕМ В СФЕРЕ СПОРТИВНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ (НА ПРИМЕРЕ СПОРТИВНЫХ ИГР)

Ж. Л. Козина

Харьковский национальный педагогический
университет имени Г. С. Сковороды

Введение. Современный процесс подготовки спортсменов, в том числе — и в спортивных играх, требует рассмотрения спортсмена или команды с точки зрения развития самоорганизующейся системы [1, 2]. Одной из характеристик процесса развития самоорганизующейся системы является нелинейность ее развития и сочетание принципов закономерности и случайности в динамике ее изменений [1, 5, 7]. Это имеет важное значение для процесса управления учебно-тренировочным процессом в области спортивных игр, поскольку понимание и экспериментальное обоснование закономерностей динамики развития таких систем, как спортсмен или команда, являются основой для прогноза и планирования средств учебно-тренировочного процесса [3, 8].

Однако в действительности изучение спортсмена или команды с точки зрения развития самоорганизующейся системы встречается редко, в том числе и по причине отсутствия методологии его проведения в физической культуре и спорте.

В связи с этим разработка методологии рассмотрения процесса становления спортсмена или команды с точки зрения развития самоорганизующейся системы является своевременной и актуальной.

Цель работы — выявить аналогии в процессе становления спортсмена или команды с общими закономерностями развития самоорганизующихся систем.

Методы исследования: теоретический анализ литературных данных, методы педагогического тестирования, педагогический эксперимент, физиологические, биохимические, психофизиологические и психологические методы исследования.

Результаты исследования. Анализ литературных данных относительно особенностей развития самоорганизующихся систем показал, что законы функционирования самоорганизующихся систем

является общими для всей Вселенной [5, 6], а системы, которые не являются самоорганизующимися, являются лишь частным случаем. Так, современные специалисты в данной области [1, 5, 6, 7, 8] считают, что некоторые части Вселенной действительно могут действовать как механизмы. Таковы замкнутые системы, но они в лучшем случае составляют лишь малую долю физической Вселенной. Большинство же систем, в том числе и системы в спортивной практике, открыты. Они обмениваются энергией или веществом (можно было бы добавить: и информацией) с окружающей средой. К числу открытых систем принадлежат биологические и социальные системы, в том числе — и спортсмены, и команды, а это означает, что рассматривать законы их развития необходимо с точки зрения развития самоорганизующихся систем.

Открытый характер подавляющего большинства систем во Вселенной предполагает, что реальность отнюдь не является ареной, на которой господствует порядок, стабильность и равновесие: главенствующую роль в окружающем мире играют неустойчивость и неравновесность. Это означает, что такие системы, как отдельные спортсмены или спортивные команды также являются неустойчивыми и неравновесными системами, что является необходимым условием их развития и процесса адаптации. Однако развитие такой системы может идти в различных направлениях и приводить к различным результатам [1, 5, 6, 7]. Все системы содержат подсистемы, которые непрерывно флуктуируют, т.е. каким-то образом воздействуют на всю систему. Иногда отдельная флуктуация или комбинация флуктуации может стать (в результате положительной обратной связи) настолько сильной, что существовавшая прежде организация не выдерживает и разрушается. В этот переломный момент (который называют особой точкой или точкой бифуркации) принципиально невозможно предсказать, в каком направлении будет происходить дальнейшее развитие: станет ли состояние системы хаотическим или она перейдет на новый, более дифференцированный и более высокий уровень упорядоченности или организации. То же самое характерно и для спортсмена или команды: в результате многочисленных количественных изменений, а также внешних и внутренних воздействий может произойти как качественный скачок в ее развитии, так и разрушение, что может выразиться, например, в получении спортсменом травмы или в распаде команды.

Рассмотрим некоторые примеры различия и изменения в структуре подготовленности спортсменов разной квалификации, пола, возраста. Например, у баскетболисток высокой квалификации в подготовительном периоде количество взаимосвязей между различными показателями подготовленности меньше по сравнению с соревновательным периодом [3]. Это свидетельствует о том, что по мере развития спортивной формы повышается степень структурированности системы, которой является баскетбольная команда.

Процесс изменения структуры при развитии какой-либо системы характеризуется не только изменением количества взаимосвязей, но и взаимоотношений между различными связями. Так, по мере развития физических качеств юных баскетболистов изменяются не только абсолютные значения их показателей, но и их распределение по факторам, степень структурной дифференциации. Так, если в 11 лет показатели развития физических качеств объединились в один фактор, то в 12 и 13 лет количество факторов уже равно двум, в 14 — трем, а 15 — снова двум.

Процесс структурной дифференциации наблюдается и при повышении уровня квалификации спортсменов. Например, у высококвалифицированных гандболистов количество факторов равно пяти по сравнению с гандболистами первого разряда.

У баскетболисток разной квалификации наблюдается разное распределение показателей подготовленности по факторам [4]. Так, если у баскетболисток массовых разрядов на первое место выступает сила рук, то у квалифицированных баскетболисток на первый план выступают такие показатели, как рост, состояние вегетососудистой системы и скоростная техника.

У баскетболистов 1 разряда по сравнению с баскетболистками такой же квалификации наблюдаются различия во взаимоотношении различных показателей. Так, если у баскетболисток на первый план выходят психофизиологические показатели и сила, то у баскетболистов — антропометрические данные и способность дифференцировать усилие.

Таким образом, согласно общей характеристике процессов структуризации системы, при развитии какой-либо системы, в том числе и спортсмена, и команды, наблюдается повышение абсолютных значений различных показателей, увеличение количества взаимосвязей между различными показателями, как увеличение, так и уменьшение

количества групп взаимосвязанных показателей (факторов), изменение взаимоотношений между различными показателями. При анализе структуры подготовленности и разработке методик тренировки необходимо учитывать показатели структуризации системы, так как это является необходимым условием прогноза эффективности ее деятельности и качественного управления ею.

Выводы. Таким образом, согласно общей характеристике процессов структуризации системы, при развитии какой-либо системы, в том числе и спортсмена, и команды, наблюдается повышение абсолютных значений различных показателей, увеличение количества взаимосвязей между различными показателями, как увеличение, так и уменьшение количества групп взаимосвязанных показателей (факторов), изменение взаимоотношений между различными показателями. При анализе структуры подготовленности и разработке методик тренировки необходимо учитывать показатели структуризации системы, так как это является необходимым условием прогноза эффективности ее деятельности и качественного управления ею.

Для оптимального функционирования самоорганизующейся системы является возможным найти такой способ воздействия на нее, чтобы при минимальном раздражителе получался максимальный результат.

Литература

1. Данилов Ю.А., Кадомцев Б.Б. Что такое синергетика // Нелинейные волны. Самоорганизация. М.: Наука, 1983. — 125 с.
2. Козина Ж.Л. Основные научно-методические подходы к процессу индивидуализации подготовки спортсменов (на примере баскетбола) // Физическое воспитание студентов творческих специальностей: Сб. научных трудов под ред. Ермакова С.С. — Харьков: ХХПИ, 2005. — № 5. — С. 8—20.
3. Козина Ж.Л. Структура підготовленості баскетболісток вищих розрядів в підготовчому та змагальному періодах // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: Збірник наукових праць за ред. Ермакова С.С., Харьков, ХДАДАМ (ХХП), 2005. — № 17. — С. 20—28.
4. Козина Ж.Л. Порівняльна характеристика структури підготовленості баскетболісток різної кваліфікації // Теорія та методика фізичного виховання. — Харків: «ОВС», 2006. — №1.

5. Пригожин И., Стенгерс И. Порядок из хаоса. — М., 1986.
6. Пригожин И., Стенгерс И. Время, хаос, квант. — М., 1994. — 140 с.
7. Хайтун С.Д. Эволюция Вселенной // Вопросы философии. — 2004. — № 10. — С. 74—90.
8. Хакен Г. "Синергетика" М. — 1980. — 234 с.
9. Управление по функциям// lidia831.narod.ru/page5.html

ІНДИВІДУАЛЬНІ БІОРИТМІЧНІ ЗАКОНОМІРНОСТІ ІГРОВОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ЯК ОСНОВА ПЛАНУВАННЯ НАВЧАЛЬНО- ТРЕНУВАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В БАСКЕТБОЛІ

О. О. Кравчук

Харківська державна академія фізичної культури

Вступ. У баскетболі, як і інших видах спорту, ефективність ігрових дій спортсменів високого класу не завжди однакова, а коливається від ігри до ігри, від туру до туру. Це надає певні труднощі в керуванні змагальною діяльністю в баскетболі, наприклад, при вирішенні питань про склад команди, тактику проведення замінів в іграх, при побудові індивідуальних програм тренувально-змагальної діяльності спортсменів, тощо [1, 3, 5]. Виникає питання — з чим може бути пов'язане коливання змагальної результативності гравців високого класу і чи можна якось пророчити успішність індивідуальних ігрових дій спортсменів. Головну роль у динаміці ігрової результативності в баскетболі відіграє загальна структура підготовленості та взаємовідношення різних її компонентів — фізичної, технічної, тактичної і психологічної підготовки та їх взаємодія [3, 5].

Закономірність і розвиток спортивної форми визначається особливостями навчально-тренувальними роботами в підготовчому та змагальному періоді. Коливання можуть бути також пов'язані з тонкими психофізіологічними особливостями кожного гравця; з уже відомими індивідуальними біоритмами — фізичним, емоційним, інтелектуальним, а можливо — існують і інші закономірності індивідуального коливання змагальної результативності, наприклад, такі як коливання концентрації гормонів оваріального циклу у жінок [1, 3, 5]. Вирішенню цих питань і присвячена дана робота.

Мета дослідження — виявлення закономірностей індивідуальної динаміки змагальної ефективності в баскетболі і впливу на неї різних факторів, зокрема, психофізіологічних показників, індивідуальних біоритмів, концентрації гормонів оваріального циклу у жінок.

Методи дослідження. Аналіз літературних джерел, психофізіологічні методи дослідження [2], технічне протоколювання ігор, що проводилося по модифікованій формулі Ю.М. Портнова [3], метод визначення концентрації гормонів та стадій оваріального циклу у жінок, метод визначення індивідуальних біоритмів за допомогою комп'ютерної програми «Biorhythm Expert», що дозволяє визначати значення фізичного (період 23 дня), емоційного (період 28 днів) інтелектуального (період 33 дня), біоритмів, методи математичної статистики з застосуванням кореляційного аналізу, факторного аналізу, регресійного аналізу, одномірного дисперсійного аналізу. При математичній обробці даних застосовувалася комп'ютерна програма «SPSS — 11» [4].

Результати дослідження. На підставі даних, отриманих у констатуючому експерименті [5], була розроблена методика підвищення стабільності індивідуальної змагальної діяльності гравців.

Вона складалася з наступних положень:

1. Побудова навчально-тренувального процесу з опорою на індивідуальні факторні моделі гравців.
2. Застосування природних засобів відновлення працездатності та методів аутогенного тренування.
3. Застосування спеціальних методів підвищення психофізіологічних резервів спортсменів.
4. Застосування універсальних методів індивідуалізації підготовки спортсменів.

Побудова навчально-тренувального процесу з опорою на індивідуальні особливості кожного спортсмена з обліком їхньої індивідуальної структури підготовленості зробила позитивний вплив як на рівень спеціальної фізичної й технічної підготовленості гравців, так і на ефективність їх змагальної діяльності. У гравців експериментальної групи спостерігалось підвищення ігрової ефективності у порівнянні з прогнозом за сіносоціальними та кубічними функціями, які були визначені на підставі даних, отриманих до проведення експерименту. В період застосування розробленої методики і деякий час після її застосування спостерігається підвищення змагальної ефективності.

Подібних змін не відмічається у гравців контрольної групи, тобто їх змагальна ефективність відповідає прогнозу по регресіними моделям, а в деяких випадках і знижує його.

Аналіз зміни зареєстрованих показників за *t*-критерієм Стьюдента показує достовірне підвищення успішності ефективності ігрових дій як у окремих гравців експериментальної групи, так і в групі в цілому, чого не спостерігається у гравців контрольної групи.

Коефіцієнт варіацій ефективності ігрових дій, навпаки, зменшився у гравців експериментальної групи, що свідчить про підвищення надійності змагальної діяльності гравців. Даних змін не спостеріглося у спортсменок контрольної групи.

Висновок. Таким чином, проведене дослідження показало можливість точного математичного прогнозування індивідуальних підйомів і спадів ефективності змагальної діяльності спортсменів, вплив на ці закономірності структури підготовленості гравців, психофізіологічних та біоритмічних показників. Методика, яка була побудована на основі детального глибокого аналізу структури підготовленості гравців, взаємозв'язків психофізіологічних та біоритмічних показників з ігровою ефективністю та рівнем підготовленості, показала свою ефективність в навчально-тренувальному процесі в баскетболі.

Література

1. *Багмет К.В.* Исследование суточной динамики психофизиологических функций у баскетболистов // Сборник научных трудов ВНИИФК 2000 г. — М., 2001. — С. 347—349.
2. *Баевский Р. М.* Прогнозирование на грани нормы и патологии. — М.: Медицина, 1979.
3. *Баскетбол: Учеб.* для вузов физ. культуры: Допущен Ком. по физ. культуре и туризму / Ред. Портнов Ю.М. — М.: АО Астра семь, 1997.
4. *Бююль Ахим, Ефель Петер.* SPSS: искусство обработки информации. Анализ статистических данных и восстановление скрытых закономерностей: Пер. с нем. / Ахим Бююль, Петер Цефель — СП.: ООО «ДиасофтЮП», 2001. — 608 с.
5. *Козіна Ж.Л., Слюсарев В.Ф., Кравчук О.О.* Застосування алгоритму обчислення індивідуальної факторної структури підготовленості і динаміки ігрової ефективності в жіночому баскетболі // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: Збірник наукових праць за ред. Єрмакова С.С., Харьков, ХДАДАМ (XXIII), 2005. — № 19. — С. 8—17.

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ТЕХНІКИ РУХОВИХ ДІЙ У ПАНКРАТІОНІ

С. Чередніченко

Сумський державний педагогічний
університет ім. А.С.Макаренка

Вступ. Сучасний рівень спортивних досягнень спортсменів у панкратіоні, з урахуванням постійного зростання популяризації, пред'являє збільшенні вимоги до рівня їх загальної та спеціальної фізичної підготовленості. Раціональна побудова навчально-тренувального процесу панкратіастів на основі оптимального співвідношення засобів загальної та спеціальної фізичної підготовки у річних циклах дозволяє досягати високих спортивних результатів у поєднанні з результатами біомеханічного аналізу техніки рухових дій у панкратіоні.

Ретроспективний аналіз джерел інформації, присвяченої дослідженням структури рухових дій у панкратіоні свідчить про те, що дана проблема є недостатньо вивчена та дуже актуальна для сучасної підготовки панкратіастів.

Мета досліджень — удосконалення спеціальної підготовки спортсменів-панкратіастів шляхом впровадження методів контролю техніки рухів у панкратіоні.

Результати дослідження. Панкратіон включає в себе комплекс фіксованих положень тіла (стійки — лівостороння, правостороння, фронтальна, висока, низька; положення лежачи, сіди; небезпечні положення), а також систему переміщень та технічних прийомів (атакуючі і захисні дії, контрприйоми, повороти та розвороти, випередження і ін.). Всі основні технічні дії умовно підрозділяються на класи (прийоми в стійці та в положенні лежачи; підкласи (ударна техніка різними частинами тіла, кидки, звалювання, утримання, больові прийоми та удушення); групи (дії під час ударів, кидків, больових прийомів та ін.), підгрупи (елементи прийомів). Приймаючи різного роду стійки, знаходячись в положенні лежачи чи сидячи в ході навчально-тренувальних занять, як правило, необхідно дбати про те, щоб зберегти чи змінити стан рівноваги свого тіла і тіла суперника. Найбільш стійке положення можливе, коли загальний центр мас тіла буде знаходитися близько опори та при відсутності відхилення про-

екції центру ваги за площу опори. Не менш важливим критерієм рівноваги тіла є величина площі його опори, тобто чим нижчий центр мас тіла, тим ефективніша позиція для ударних дій та виконання кидків. Емпіричні знання античних панкратістів та практичні навички до виконання технічних дій вказують на те, що вони досить ефективно володіли методиками збереження рівноваги.

Встановлено, що древні бійці володіли знаннями про інерційні маси біоланцюгів і вдало використовували ударну техніку за рахунок включення більшої частини біосигментів тіла. При виконанні як ударів, так і кидків руками атакуючий використовує силу реакції опору, в результаті чого відбувається посилення взаємодії між нею і біоланцюгами тіла.

Висновки: 1. Використання порівняльного аналізу рухових дій та реєстрації біомеханічних показників опорно-рухового апарату дало можливість виявити закономірності, які лежать в основі змін якісних і кількісних характеристик у техніці рухів панкратістів з періоду античності до сьогодення..

2. Біомеханічне моделювання рухових дій панкратіону являє собою відображення рухів для вивчення об'єктивних закономірностей їх побудови та виконання.

Література

1. *Біомеханіка спорту*. Навч. посібник для студентів ВНЗ з фізичного виховання і спорту. За заг. ред. А.М.Лапутіна. — К: Олімпійська література, 2001. — С. 232—279.
2. *Бріжатиий О.В.* Практикум лабораторних робіт з біомеханіки. — Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2002. — С. 7—29.
3. *Бріжатиий О.В., Чередніченко С.В.* Структурний аналіз техніки ударних дій при проведенні тренувань з єдиноборств у молодіжних об'єднаннях м. Сум. // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: Зб. наук. пр. — Харків: ХХПІ, 2001. — № 2. — С. 25—29.

АНАЛІЗ ТЕХНІКИ БАЗОВИХ РУХІВ ЮНИХ СПОРТМЕНІВ У СПОРТИВНІЙ АЕРОБІЦІ

А. А. Боляк

Харківська державна академія фізичної культури

Постановка проблеми. Підвищення технічної підготовленості є одним з головних завдань багаторічного процесу вдосконалення юних спортсменів в спортивній аеробіці. В той же час робіт, які б відображали аспекти технічної підготовки в цьому виді спорту нами не виявлено.

Спортивна техніка — це сукупність прийомів і дій, які забезпечують найбільш ефективне вирішення рухових завдань, обумовлених специфікою виду спорту, його дисципліни, виду змагань. В структурі технічної підготовленості фахівці виділяють базові та додаткові рухи.

В основі технічної підготовленості юних спортсменів лежить специфічний для даного виду спорту арсенал рухових навичок.

Формування і вдосконалення рухових навичок і спортивно-технічної майстерності неможливо без отримання сенсорної системної інформації про силу і тривалість м'язових скорочень, про швидкість і точність переміщення тіла і спортивних снарядів, про зміну темпу і ритму рухів, про ступінь досягнення поставленої мети і т.д.

У цілісному руховому акті всі характеристики (динамічні, кінематичні і ритмічні) взаємопов'язані.

Техніка спортивної аеробіки відрізняється широким арсеналом рухових дій динамічного та статичного характеру. Всі елементи виконуються спортсменами з максимальним та субмаксимальним напруженням переважно вибухового характеру.

Мета дослідження — встановити особливості динаміки кутових параметрів та траєкторій руху біологів юних спортсменів у базових рухах спортивної аеробіки.

Методи та організація дослідження. Для аналізу технічної підготовленості юних спортсменів ми обрали базовий рух — високі амплітудні махи ногами.

Дослідження проводилося на групі спортсменів — учасників Кубка України зі спортивної аеробіки вікової категорії «діти» (9—11 років) (n=12).

Для реєстрації просторово-часових характеристик махів спортсменів за основу взята вдосконалена співробітниками наукової лабораторії ХДАФК, за допомогою відео та комп'ютерної техніки, циклографічна методика Н.А.Бернштейна (1920—1930 р.р.).

Для реєстрації кінематичних показників рухів окремих біолонок під час виконання високих амплітудних махів ногами визначалися опорні точки з наступним аналізом динаміки їх траєкторій.

В результаті проведеного дослідження були отримані кінограми та графіки динаміки кутових параметрів біолонок спортсменів під час виконання амплітудних махів ногами.

Результати дослідження та їх обговорення. Для аналізу техніки амплітудних махів нами реєструвалися показники кутів в основних суглобах та час їх проходження наступних точок траєкторії: а) максимальний кут в колінному суглобі махової ноги у нижній фазі замаху; б) кути у тазостегнових та колінних суглобах обох ніг в момент досягнення маховою ногою найвищої точки. Бралися до уваги аналогічні показники виконання маху правою і лівою ногами у звичних умовах нормального та прискороного темпу музичного супроводу.

Аналіз техніки амплітудних махів ногами виявив, що максимальний кут у колінному суглобі в початковій фазі замаху становить — $103,80 \pm 3,07$ для лівої махової ноги і $108,90 \pm 3,33$ для правої махової ноги.

Динаміка кутових параметрів у колінному суглобі махової ноги виявили незначні відмінності даного показника для правої та лівої сторін при нормальному (від $\leq 179,9 \pm 1,37$ до $\leq 180,65 \pm 1,28$) та прискороному (від $\leq 179,8 \pm 1,03$ до $\leq 179,6 \pm 1,18$) темпі.

Показники зміни кута у тазостегновому суглобі, який утворений віссю ноги та тулуба, визначають амплітуду виконання маху. Аналіз отриманих результатів виявив значну відмінність даного параметру для лівої ($\leq 30,69 \pm 12,9$) та правої ($\leq 18,11 \pm 2,18$) ніг. Прискорений темп виконання маху вирівняв величини кутових змін у тазостегновому суглобі правої ($\leq 19,79 \pm 1,72$) та лівої ($\leq 19,16 \pm 2,19$) ніг.

Аналіз отриманих кривих траєкторій руху дозволив встановити додаткові особливості виконання амплітудних махів ногами. Зокрема точки завершення вертикальної фази (найвища точка траєкторії) рухів однієї ноги у більшості спортсменів співпадають. В той же час слід відмітити значну варіативність розміщення початкових точок траєкторії (нижня точка початку маху).

Висновки.

1. Аналіз кутових параметрів у різних фазах амплітудних махів виявили відмінності у динаміці цих показників правої та лівої ніг, а також при зміні темпу виконання вправи:

- кутові параметри при виконанні махів правою ногою у більшості випадків характеризуються більшими величинами чим аналогічні параметри махів лівою ногою. Це пояснюється більшим розвитком активної та пасивної гнучкості правої ноги ніж лівої;
- зростання темпу виконання махів призвело до незначного зменшення кутових параметрів тих суглобів в яких безпосередньо виконується рух, що пояснюється низькою фізичною здатністю юних спортсменів забезпечувати рухи у підвищеному темпі.

2. Більшість кутових параметрів виконання високих амплітудних махів ногами не відповідають теоретичним уявленням про ідеальну техніку цього елемента.

3. Отримані середні кутові параметри махових рухів учасників Кубка України зі спортивної аеробіки вікової категорії «діти» (9—11 років) можуть використовуватися у якості модельних характеристик технічної підготовленості юних спортсменів.

МОДЕЛИРОВАНИЕ ПРОЦЕССА ПОДГОТОВКИ ЮНЫХ ГИМНАСТОВ

О. Н. Худoley

Харьковский национальный педагогический университет имени Г. С. Сковороды

Анализ результатов многолетних исследований позволил определить, что процесс подготовки юных гимнастов описывается совокупностью моделей, характеризующих объективно протекающие адаптивные реакции. Выделяются: 1) модели возрастных изменений функционального состояния нервно-мышечной и сердечно-сосудистой систем, спортивного мастерства гимнастов 7—13 лет; 2) модели тренирующих воздействий в упражнениях на снарядах, занятиях и микроциклах учебно-тренировочного процесса юных гимнастов; 3) модели процесса обучения и тренировки юных гимнастов.

Моделі процесу підготовки об'єднані між собою в цілостну систему (см. рис.):

$$Y = \begin{cases} Y_1 = f(X_1, X_2; X_3, X_4, X_5) \\ Y_2 = f(X_1, X_2; X_9, X_{10}, X_{11}; X_3, X_4, X_5) \\ Y_3 = f(X_6, X_7, X_8) \\ Y_4 = f(X_6, X_7, X_8) \\ Y_5 = f(X_6, X_7, X_8) \\ Y_6 = f(X_9, X_{10}, X_{11}; X_3, X_4, X_5) \\ Y_7 = f(X_1, X_2; X_9, X_{10}, X_{11}; X_3, X_4, X_5; X_{12}) \end{cases}$$

где, Y — ефективність процесу підготовки юних гімнастів. Моделі вікових змін функціональної і двигательної підготовленості: Y_1 — потенціальні можливості юних гімнастів, Y_2 — спортивне майстерство. Моделі впливу: Y_3 — СТЭ навантажень різної направленості, Y_4 — ОТЭ навантажень різної направленості, Y_5 — КТЭ навантажень різної направленості. Моделі навчання і тренування: Y_6 — ефективність навчання рухів, Y_7 — ефективність змагальної діяльності. X_1 — стаж занять, X_2 — вік, X_3, X_4, X_5 — СТЭ, ОТЭ, КТЭ навантажень різної направленості, X_6 — об'єм в ел., X_7 — час відпочинку в сек., X_8 — загальне час роботи в мин; X_9 — м'язова сила; X_{10} — вмiгня керувати рухами; X_{11} — здатність; X_{12} — змагальна навантаження.

Преобразования в системе уравнений приводят к следующему виду:

$$Y = \begin{cases} Y_1 = f(X_1, X_2; Y_3, Y_4, Y_5) \\ Y_2 = f(Y_1, Y_6) \\ Y_3 = f(X_6, X_7, X_8) \\ Y_4 = f(X_6, X_7, X_8) \\ Y_5 = f(X_6, X_7, X_8) \\ Y_6 = f(X_9, X_{10}, X_{11}; Y_3, Y_4, Y_5) \\ Y_7 = f(Y_2, X_{12}) \end{cases}$$

Исключение любого элемента с правой части уравнения приводит к искажению полученной информации об эффективности процесса подготовки юных гимнастов. Ориентироваться только лишь на раз-

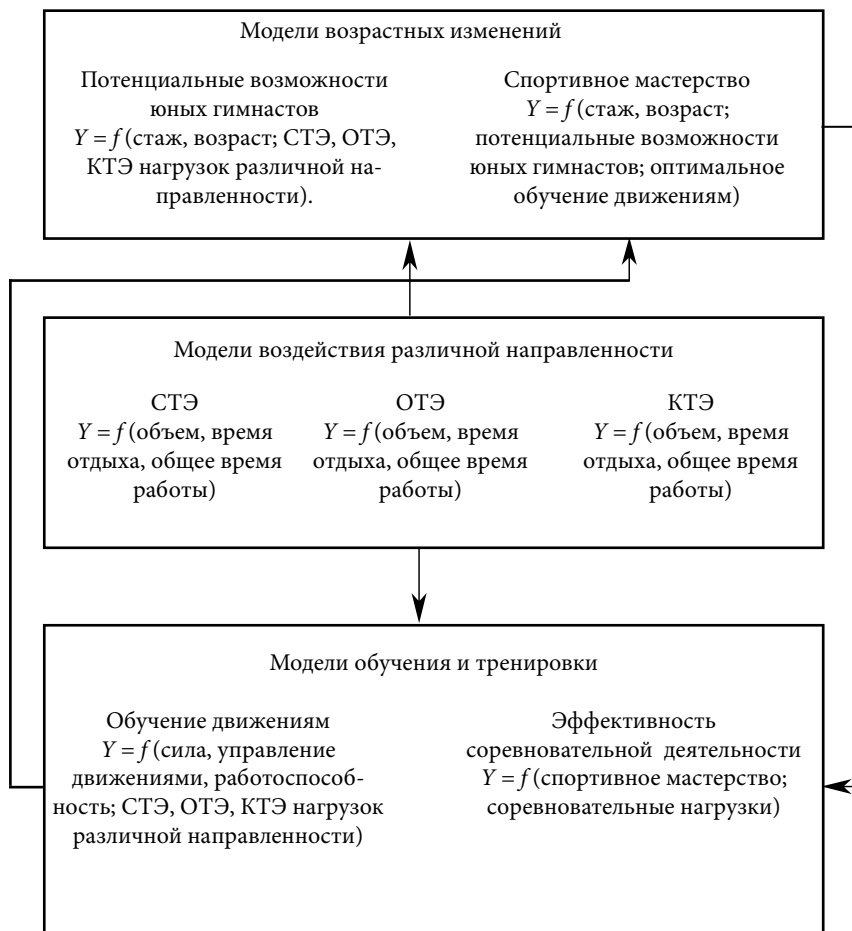

Рис. Модели процесса подготовки юных гимнастов 7—13 лет

работку моделей спортсмена (Y_1, Y_2) значит сократить возможность управления процессом подготовки юных гимнастов, недооценить тот факт, что связующим звеном между контролем и повышением эффективности и качества тренировочного процесса может служить математическая модель. На то, что модели физиологических, биомеханических систем, соревновательной деятельности несут информацию об управлении процессом указывают исследования В. Л. Ут-

кина; В. Л. Уткина, В. С. Мартынова, В. В. Тихонова; Ф. З. Меерсона. А. М. Брегер, Ф. З. Меерсон отмечают, что абстрактный, обобщенный характер модели дает возможность отделить существо от второстепенных наслоений и на этой основе сформулировать главные черты изучаемого явления, предсказать его развитие и наметить принципы управления этим развитием.

Результаты исследования дополняют сведения В. М. Зациорского, В. В. Петровского, Ю. В. Верхошанского, В. Н. Платонова о том, что применительно к тренировочному процессу объектами моделирования являются функциональное состояние, уровень двигательной подготовленности юных гимнастов и воздействие отдельных упражнений, уроков, тренировочных циклов. В теории юношеского спорта большое внимание уделяется разработке модели спортсмена и меньше — модели воздействия. В данной работе модели спортсмена и модели воздействий рассматриваются как одно целое, модели воздействия занимают центральное место в получении информации о построении процесса подготовки юных гимнастов.

Розділ 3. **ФІЗКУЛЬТУРНА ОСВІТА В СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ**

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ЗАНЯТЬ З УЧНЯМИ СПЕЦІАЛЬНОЇ МЕДИЧНОЇ ГРУПИ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Ю. В. Васьков, декан факультету педагогічної освіти Харківського гуманітарно-педагогічного інституту, канд. пед. наук

Протягом останнього десятиріччя, як відзначається в Концепції фізичного виховання в системі освіти України, в Україні склалася тривожна ситуація: різко погіршилися здоров'я і фізична підготовленість дошкільників, учнівської і студентської молоді.

На вирішення цих проблем звертає увагу Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту, в якій до основних завдань держави у сфері фізичного виховання і масового спорту відноситься вдосконалення системи фізичного виховання в загальноосвітніх навчальних закладах. Складовою цієї системи необхідно вважати роботу з дітьми, які за станом здоров'я віднесені до спеціальної медичної групи.

На необхідність організації додаткових занять з дітьми спеціальної медичної групи вказує і державна програма «Основи здоров'я і фізична культура». Це пов'язано з тим, що за даними поглиблених медичних оглядів таких дітей у загальноосвітніх школах від 3 до 15 %. Але, як свідчить досвід, організація цієї роботи здійснюється на незадовільному рівні. До основних недоліків спеціалісти відносять: 1) відсутність теоретичного обґрунтування концептуальних основ організації роботи спеціальних медичних груп; 2) відсутність науково обґрунтованої програми; 3) низький рівень професійної підготовки вчителів з питань організації лікувальної фізичної культури; 4) недостатнє матеріально-технічне забезпечення занять.

У даний час провідним принципом шкільного фізичного виховання є особистісно орієнтований підхід, широке використання диференційованого та індивідуального навчання. Реалізація цього принципу особливо важлива в роботі з дітьми спеціальної медичної групи.

Критерієм ефективності фізичного виховання учнів спеціальної медичної групи є достатній рівень їх компетентності, що виражається в опануванні теоретико-методичних знань навчальної програми, певним рівнем фізичного розвитку і здоров'я, умінням використовувати різноманітні засоби фізичної культури в повсякденному житті, дотриманням здорового способу життя.

Важливою проблемою організації занять з учнями спеціальної медичної групи є теоретичне обґрунтування диференціації навчання. Це пов'язано з тим, що до групи входять діти різного віку, статі, стану здоров'я і різного діагнозу захворювання. Вирішення цієї проблеми залежить від обґрунтування основних функцій учнів різних ступенів навчання.

Орієнтуючись на провідні функції фізичного виховання учнів 1—11 класів (пізнавальну, виховну, розвивальну і оздоровчу), ми конкретизуємо головні функції за ступенями навчання. Так, головною функцією першого ступеня (1—4 кл.) є введення учнів у світ фізичної культури за допомогою формування в них «школи» рухів, початкового рівня таких рухових здібностей, як спритність, координація рухів і по можливості (враховуючи діагноз захворювання) швидкість, гнучкість.

Виходячи з цієї функції визначаються основні цілі фізичного виховання в спеціальних медичних групах і похідні від них завдання.

Освітні завдання конкретизуються вчителем або медичним працівником, що проводить заняття, і добирається відповідний навчальний матеріал. Наприклад, вивчити з учнями спеціальні вправи для розвитку гнучкості, або здійснення самоконтролю за роботою серцево-судинної системи за допомогою вимірювання пульсу тощо.

Головною функцією другого ступеня навчання (5-9 кл.) є створення фундаменту фізичного, психічного та біологічного здоров'я учнів. Реалізація цієї функції ґрунтується на сформованій системі теоретичних знань, засвоєної «школи» рухів у початкових класах, певного розвитку фізичних здібностей (спритність, координація рухів, швидкість), умінь здійснювати самоконтроль, розвитку певного рівня таких здібностей, як сила, витривалість. Крім цієї функції, у 5—9 класах необхідно реалізувати діагностично-прогностичну функцію з метою визначення стану здоров'я і фізичної підготовленості учнів з можливим переводом окремих учнів у підготовчу групу, а можливо, і в основну.

Відповідно до зазначених функцій змінюються цілі і завдання навчального процесу в 5—9 класах.

Як і в початкових класах, провідні завдання конкретизуються у відповідності з етапом навчання і особливостями захворювання учнів спеціальної медичної групи.

На основі достатнього рівня сформованості «школи» рухів (техніка виконання), розвитку необхідних рухових здібностей, закладеного фундаменту фізичного, психічного і біологічного індивідуального здоров'я, головною функцією в 10—12 класах слід вважати фізкультурно-оздоровче вдосконалення, у ході якого учні складають індивідуальні програми фізичного розвитку.

Відповідно до цієї функції визначаються цілі і завдання.

Реалізація зазначених вище цілей і похідних від них завдань залежить від якісного матеріально-технічного забезпечення. У кожній школі повинно бути: спортивне ядро для занять з елементами легкої атлетики, спортивні майданчики для різноманітних спортивних і рухових ігор, спортивний зал багатофункціонального напрямку, тренажерний зал, достатня кількість спортивного обладнання та інвентарю, спеціального медичного обладнання тощо.

Медичне забезпечення занять учнів спеціальної медичної групи є провідною умовою їх якісного і результативного проведення. Медичні працівники повинні систематично відвідувати навчальні заняття, координувати і коригувати діяльність учителя фізичної культури.

Ми торкнулися тільки основних концептуальних основ медичної групи. Наступним етапом є підготовка науково обґрунтованої програми, яку чекають вчителі фізичної культури в усіх загальноосвітніх школах.

РІВЕНЬ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ ПІДЛІТКІВ ОКРЕМИХ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

О. Я. Кібальник

Сумський державний педагогічний
університет ім. А. С. Макаренка

За останні 10 років прискорилися темпи зниження якості здоров'я дітей шкільного віку і підлітків. За даними міністерс-

тва охорони здоров'я близько 90 % дітей, підлітків та юнаків мають різноманітні відхилення у стані здоров'я, більше 59 % незадовільну фізичну підготовленість. За останні п'ять років на 41 % збільшилась кількість учнівської і студентської молоді, яка відноситься до спеціальної медичної групи. Найчастішими є хвороби органів дихання (до 50 %) і повторні респіраторно-вірусні захворювання (90 %), що свідчить про зниження опірності дитячого організму до несприятливих факторів навколишнього середовища. У деяких дітей і підлітків за відсутності конкретного захворювання виявляють функціональні відхилення, причинами яких можуть стати швидкий темп фізичної зрілості, дія невідповідних можливостям дітей і підлітків фізичних і розумових навантажень, несприятливі сімейно-побутові, екологічні та інші умови. Важливою потребою кожної людини і суспільства в цілому є укріплення і збереження здоров'я, добре самопочуття, висока працездатність і творче довголіття. Один із найбільш ефективних і доступних засобів задоволення цієї потреби — активні заняття фізичними вправами, дотримання здорового способу життя [5].

В контексті підтвердження наукової гіпотези досліджень ми ставили завдання вивчити рівень рухової активності підлітків окремих регіонів України. Для цього ми використовували Фремінгемську методику, яка полягає в реєстрації фізичної діяльності школяра протягом доби. В дослідженні взяли участь дівчатка і хлопчики 12—13 років, які навчаються у загальноосвітніх школах міста Суми, міста Білопілля, міста Полтава.

Між показниками добової фізичної активності дівчаток 12—13 років міста Суми, Полтава та Білопілля статично вірогідної різниці немає. Дані на малому рівні становлять 8,38 годин. На сидячому рівні, до якого належить пересування у транспорті, читання, малювання, перегляд телепередач, комп'ютерні ігри та прийом їжі цей показник дорівнює 3,26 години. А показники середнього рівня, якому відповідають прогулянки, домашня робота по господарству, рухливі перерви у школі, вірогідно відрізняються.

У дівчаток м. Суми вони дорівнюють 0,33 год., в м. Полтава — 0,31 год. натомість ці показники міста Білопілля сягають до 1,02 години. Це пов'язано з тим, що в місті Білопілля більший сектор приватної забудови і ширше розвинута сфера домашнього господарства. На сон і відпочинок в середньому витрачається 9,14 годин. Щодо високого рівня, до якого належить участь у спеціально-організованих заняттях

фізичними вправами, інтенсивні ігри, біг, уроки фізичної культури, їзда на велосипеді і т.д., цей показник становить 0,30 години і найвищий він у місті Полтава — 0,45 години. Дані індексу рухової активності міста Суми дорівнюють $30,32 \pm 0,72$; міста Полтава — $31,84 \pm 0,48$; міста Білопілля — $31,54 \pm 0,66$. Порівнюючи отримані дані з даними О.Андреевої, яка проводила дослідження у центральних та західних регіонах України, середні індекси фізичної активності підлітків цих регіонів знаходяться в рамках 36—37 балів, слід зробити висновок, що в нашому випадку вони виявляються нижчими.

Показники добової фізичної активності хлопчиків мають схожу із показниками дівчаток тенденцію по досліджуваних містах. На малому рівні вони становлять в середньому 8,31 годин, на сидячому — 4,13 години, на середньому рівні показники міста Білопілля вищі, ніж показники міст Суми та Полтава. В Білопіллі вони сягають майже 2 години, а в містах Суми та Полтава — 0,29 та 0,30 години. Приблизно 9 годин хлопчики витрачають на сон та відпочинок, а на заняття фізичними вправами приділяють лише 0,58 години. Причому, найвищий показник був у хлопчиків міста Полтава. Індекс фізичної активності хлопчиків 12 — 13 років м. Сум становить $33,23 \pm 0,76$ бали, міста Білопілля — $32,74 \pm 0,64$ бали, міста Полтави — $32,74 \pm 0,58$ бали, та індекс фізичної активності дівчаток-підлітків дорівнює 31 бал.

Порівнюючи рухову активність дівчаток і хлопчиків з нормою, можна зробити висновок, що навіть за наявності уроків фізичної культури, рівень рухової активності є недостатнім. Під нормою рухової активності в підлітковому віці признана така величина, яка повністю задовольняє біологічні потреби в рухах, відповідає можливостям організму, сприяє його

Для школярів рекомендований щоденний двогодинний об'єм рухової активності, який міг би компенсувати потребу в рухах. В рамках двох годин може бути досягнуте і достатнє фізіологічне навантаження (в залежності від змісту та величини навантаження). Але, як ми бачимо, навіть за сприятливих умов на практиці загальноосвітні школи не в змозі забезпечити необхідний об'єм рухової активності, тому згідно таблиць, фактична рухова активність обмежується 30 хвилинами на день в основної маси школярів, що є 30 % гігієнічної норми [3].

Література

1. *Андрєєва О.В.* Аналіз мотиваційних теорій у сфері оздоровчої фізичної культури та рекреації // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. — 2004. — № 2. — С. 81—84.
2. *Бабенко И.* Аэробическая гимнастика — путь к совершенствованию здоровья и повышению работоспособности // Спортивная наука на рубежі століть: Матеріали 2 Міжнар. наук. конф. студентів. — К., 2000. — 148 с.
3. *Круцевич Т.Ю.* Теория и методика физического воспитания. — К.: Олимпийская литература, 2003. — Ч. 1. — 423 с.
4. *Круцевич Т.Ю.* Методы исследования индивидуального здоровья детей и подростков в процессе физического воспитания: Уч. пособие. — К.: Олимпийская литература. — 1999. — 343 с.
5. *Сітовський А.* Особливості розвитку інтересу до занять фізичною культурою школярів 7 класів // Спортивний вісник Придніпров'я. — 2005. — № 5. — С. 124—127.
6. *Чопорова Е.В.* Комплексная методика физического воспитания учащихся среднего школьного возраста подготовительной медицинской группы: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. — Волгоград, 2003. — 164 с.

ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ФУНКЦІОНАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ ПОСТАВИ І СКОЛІОЗОМ

Ю. С. Клименко

Слов'янський державний педагогічний університет

Вступ. Проблема функціональних порушень постави і сколіоз у дітей залишається однією з найактуальніших у медичній, педагогічній і реабілітаційній практиці та потребує подальшого осмислення, вивчення, наукового й експериментального обґрунтування.

Багатолітнім науково-теоретичним досвідом і практикою фізичної реабілітації доведено, що досягнення конкретного успіху в питаннях профілактики порушень постави і лікування сколіозу повинно здійснюватись на засадах комплексного використання лікувально-відновлюваних заходів.

Залишаються в деякій мірі недостатньо обґрунтованими питання щодо етіології і патогенезу сколіозу, добору адекватних форм, методів

і засобів в реалізації лікувально-реабілітаційного і відновлювального процесів. На наш погляд, потребують більш якісного вирішення питання у розв'язанні конкретних практичних завдань щодо розробки науково обґрунтованих алгоритмів програм реабілітації школярів зі сколіозом в умовах спеціалізованих шкіл-інтернатів в різні періоди їх лікування і відновлювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що незважаючи на значні здобутки у даному напрямі, стан захворюваності на сколіоз у школярів загальноосвітніх навчальних закладів залишається нагальною проблемою в усіх регіонах України, а також в Росії, інших країнах Європи [1, 2, 3]. Так, за даними аналізу щорічних звітів профілактичних оглядів дітей ортопедичними службами Донецької і Дніпропетровської областей, слід констатувати, що за останні десять років кількість людей з порушеннями постави збільшилось у п'ять разів, а ті, що підлягають лікуванню і направляються у спеціалізовані заклади становлять майже 10 тисяч осіб [2]. Галіздра А.А. відмічає, що по Рівненській області стан захворюваності на сколіоз (дані за 2002 р.) у шестирічних учнів загальноосвітніх шкіл складав 7,9 %, порушення постави мають понад 20 %, а у школярів 2—8 класів названі відхилення спостерігаються відповідно у 15,8 % та 40,9 % [1]. В.А. Челноков, А.М. Семенов свідчать, що в Росії (за даними різних авторів — Л.К. Михайлов, 1998; П.І. Храмцов, 1999; С.К. Дехтяр зі співав., 2001) порушення постави мають 30,0—73,5 % дітей, з яких у 8,40—14,73 % діагностовано диспластичний сколіоз, у 44,19—44,40 % — «в'яла» постава, у 15,0—41,08 % — функціональні відхилення постави [3].

Однією з багатьох причин, що викликають як розвиток сколіозу, так і провокують функціональні порушення постави, називають несприятливу спадковість, яка збільшується негативними екологічними факторами, що надзвичайно актуально як для всієї території України, так і Донецького регіону.

У зв'язку з цим, **цілью** даної роботи є визначення стану фізичного розвитку і фізичної підготовленості дітей молодшого шкільного віку, які навчаються і лікуються у спеціалізованій школі-інтернаті та розробка рекомендацій щодо підвищення ефективності комплексної системи реабілітації дітей зі сколіозом.

Результати дослідження. Оцінка стану фізичного розвитку і фізичної підготовленості учнів 1 класу санаторної школи-інтернату (м. Олексієво-Дружківка Донецької обл.) для дітей зі сколіозом та

її порівняння з учнями ЗОШ № 8 (м. Слов'янська Донецької обл.) дозволила нам констатувати статистично достовірну різницю в показниках між здоровими дітьми та дітьми зі сколіозом за більшістю досліджуваних ознак.

У зв'язку з цим, були розроблені рекомендації, реалізація яких передбачала використання сучасних інноваційних підходів в організації лікувально-реабілітаційного процесу.

Так, методологічною основою розробки пропонуємої методики став принцип диференційно-інтегральних оптимумів впливу педагогічних факторів у фізичній реабілітації осіб з порушеннями функцій опорно-рухового апарату (В.Г.Григоренко, 1993). Такий підхід дозволив встановити, що ефективність застосування лікарняно-педагогічних, психологічних і фізичних факторів різної потужності й обсягу вправ визначається адекватністю дозування і корекційної спрямованості застосованих засобів фізичної культури, повноти використання основних форм, методів, умов фізичної реабілітації.

Структурною основою організації занять став модуль превентивної рухової активності [3], який складався з двох, трьох або п'яти (в залежності від нозологічної форми, анатомічної топіки, інтенсивності клінічних і морфологічних проявів) загально розвиваючих фізичних вправ. Такий підхід, по-перше, сприяв уповільненню механізмів патогенезу, а по-друге — стимулюванню процесів саногенезу, прогресуванню конструктивних морфологічних трансформацій і функціональних здібностей, що дозволяло організму дітей створювати певний запас адаптивних можливостей.

Висновки. Організація навчально-виховного і лікарняно-реабілітаційного процесів в школах-інтернатах для дітей з вадами опорно-рухового апарату повинна будуватися з використанням сучасних інноваційних технологій, які передбачали б реалізацію поетапно структурованого підходу і дозволяли оперативного управляти процесом розвитку у дітей уявлень про власний рівень розумових, психо-емоційних, фізичних, адаптаційних, спортивних можливостей.

Література

1. *Галіздра А.А.* Взаємозв'язок функціональних порушень постави і фізичної підготовленості школярів // Теорія та методика фізичного виховання. — Харків: «ОВС», 2005. — № 2(18). — С. 25—27.

2. Григоренко В.Г. Теория дифференциально-интегральных оптимумов педагогических факторов в физической реабилитации человека. — М: Фонд социальных изобретений России, 1993. — 182 с.
3. Челноков В.А., Семенов А.Н. Оздоровительная физическая культура в профилактике и коррекции нарушений осанки и сколиоза у детей младшего школьного возраста, проживающих в экологически неблагоприятных условиях // Физкультура в профилактике, лечении и реабилитации: научно-практический журнал. — 2005. — № 3(12). — С. 14—20.

ОБГРУНТОВАННЯ ЗАНЯТЬ АЕРОБІКОЮ ДЛЯ СТАРШОКЛАСНИЦЬ 15—16 РОКІВ

Н. Л. Корж, О. Є. Черненко,
А. М. Гурєєва, О. А. Гордейченко

Запорізький національний університет

Вступ. До тепер актуальною залишається проблема збільшення рухової активності учнів загально освітніх шкіл. Аналіз даних літератури показує, що урочна форма занять не забезпечує повністю ні необхідного об'єму рухової активності, ні бажаного тренувального ефекту. Особливу увагу варто приділити засобам і методам занять із дівчатами—старшокласницями на уроках фізичного виховання.

З цією метою нами були впроваджені в шкільний процес з фізичного виховання заняття аеробікою для дівчат, що не займаються спортом, тому що вправи аеробіки легко дозуються, цілеспрямовані по дії, прості у виконанні, що дозволяє їм стати в один ряд з іншими оздоровчими видами фізичної культури.

Мета дослідження — полягає в обґрунтуванні методики використання комплексів вправ базової аеробіки на уроках фізичної культури з дівчатами старших класів, у вивченні й узагальненні питань застосування вправ базової аеробіки, на уроках фізичної культури.

Згідно з метою дослідження, на початку проведення експерименту були поставлені наступні завдання:

1. Обґрунтувати доцільність використання вправ базової аеробіки на уроках фізичної культури і позакласних занять старшокласниць 15—16 років;

2. Визначити вплив занять аеробікою на рівень фізичної підготовленості старшокласниць 15—16 років

Організація дослідження. Експеримент проводився на базі ЗОШ № 31 м. Запоріжжя в період із вересня 2005 року по лютий 2006 року. У ньому брало участь 53 учениці 10—11 класів 15—16 років, віднесених за станом здоров'я до основної медичної групи, які не займаються спортом.

Всі учасниці експерименту були розділені на три групи:

- перша група (контрольна) — дівчата, що не займаються аеробікою — 17 осіб;
- друга група (1 експериментальна) — дівчата, що займаються аеробікою на уроках фізичної культури два рази на тиждень — 18 осіб;
- третя група (друга контрольна) — дівчата, що займаються аеробікою чотири рази на тиждень: 2 рази — на уроках фізкультури і 2 рази — на додаткових заняттях — 18 осіб.

Проведений експеримент дозволив виявити ефективність використання засобів аеробіки в загально освітній школі для дівчат – старшокласниць 15—16 років, що відобразилось у поліпшенні рухової підготовленості.

По закінченні експерименту були зроблені такі висновки:

- у ході експерименту найбільший позитивний вплив комплексів базової аеробіки відзначено в другій експериментальній групі, що позначилося на підвищенні рівня розвитку рухових якостей у порівнянні з контрольною групою;
- встановлено, що у процесі занять аеробікою на ґрунті позитивних емоцій працездатність є значно вищою. У тих, хто займається, з'явився інтерес до систематичних занять, підвищилась відвідуваність, дівчата стали рідше хворіти;
- порівняння результатів фізичної підготовленості в контрольній і експериментальних групах показало поліпшення їх в експериментальних групах, що переконує нас в ефективності використання засобів базової аеробіки;
- аналіз щоденників самоконтролю дівчат свідчить про те, що заняття базовою аеробікою призводять до поліпшення емоційного стану і його компонентів: самопочуття поліпшилося — на 22 %, активність — на 31 %, настроїв — на 23 %, сумарний показник емоційного стану — на 22 %;

— проведення занять із музичним супроводом, використання танцювальних і хореографічних вправ, систематичне виконання домашніх завдань цілеспрямовано впливає на підвищення рівня фізичної підготовленості, а також сприяє підвищенню інтересу до занять дівчат–старшокласниць.

Перспективи подальших розвідок ґрунтуються на вивченні, аналізі та узагальненні проблеми застосування вправ базової аеробіки в навчально-педагогічному процесі на уроках фізичного виховання та поза навчальним процесом у дівчат старшокласниць 15—16 років, які не займаються спортом.

ОСОБЛИВОСТІ РУХОВОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

С. І. Марченко

Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди

Показники стану рухових здібностей дають правильніше уявлення про стан розвитку людини, її здоров'я, визначення, яким видом спорту краще займатися, у якому віці відбувається домінуючий розвиток тих чи інших якостей.

Науковими дослідженнями (В.М. Заціорский, 1970; Е.Н. Вавилова, 1971; Э.С. Вильчковский, 1983) встановлено тісний зв'язок між формуванням рухових здібностей і різноманітними руховими уміннями та навичками: для успішного формування рухових умінь та навичок необхідний достатній розвиток рухових здібностей.

Визначення конкретних задач, підбір засобів і встановлення раціональної методики виховання рухових здібностей повинно спиратися на дані обліку їх вікового розвитку. Тому у нашому дослідженні чільне місце відводилось вивченню особливостей рухової підготовленості дітей.

Зв'язок теми дослідження з науковими програмами. Тема дослідження є складовою комплексної програми науково-дослідної роботи кафедри теорії та методики фізичного виховання Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди з проблеми «Методологія і методика викладання спеціальних дисциплін у педвузі та загальноосвітній школі».

Мета дослідження: визначити особливості рухової підготовленості молодших школярів.

Завдання дослідження:

1. Визначити загальний рівень рухової підготовленості дітей молодшого шкільного віку.
2. Виявити вікові і статеві особливості рухової підготовленості дітей.

Методика дослідження.

1. Педагогічні контрольні випробування (тести) стану рухової підготовки дітей.

У ході обстеження дітей був використаний комплекс різноманітних тестів. Метод контрольних випробувань дозволив визначити рівень і динаміку рухової підготовленості дітей 7—10 років. Тести підбиралися таким чином, щоб всебічно охарактеризувати структуру рухової підготовленості дітей. Усі вищезазвані випробування виконувались у відповідності з вимогами «Державних тестів і нормативів оцінки фізичної підготовленості населення України» для дітей молодшого шкільного віку. Результати заносились до загального протоколу і підлягали подальшій статистичній обробці.

Тестування проводилось протягом тижня на загальношкільних уроках у формі змагань.

За основу оцінки рухової підготовленості ми взяли тести із загальнодержавної системи тестів [6]. Для отримання більш широкої інформації про розвиток рухових здібностей наших піддослідних ми додали деякі тести [3, 5, 6, 7].

2. Результати дослідження оброблялись методом **математичної статистики**. Обчислювались такі параметри: середнє арифметичне значення величини (X); помилка обчислення середньої арифметичної величини (m); середнє квадратичне відхилення, яке характеризує мінливість ознаки (σ); вірогідність різниці середніх величин (t). Оцінка вірогідність різниці статистичних показників (t) проводилась за критерієм Стьюдента.

Результати дослідження. За результатами тестування зроблений порівняльний аналіз за віковими та статевими особливостями.

В результаті порівняння показників рухового тестування школярів було визначено середньостатистичні показники, які характеризували динаміку змін у кожній віковій групі.

У хлопчиків 7—8 років за комплексом усіх тестів не відбуваються значні зміни, крім «нахилу тулуба вперед із положення, сидячи» та

«вправ на поєднання рухів руками, тулубом і ногами», значно змінюються показники «човникового бігу 4x9 м», що свідчить про розвиток з віком координаційних здібностей.

Хлопчики 8—9 років за комплексом тестів відрізняються статистично суттєво. Значні позитивні зрушення у руховій підготовці спостерігались за показниками всіх тестів, крім нахилу тулуба вперед. Особливо звертає увагу той факт, що значно зростає з віком результат у бігу на 300 м, та 30 м і результат стрибка. Це свідчить про те, що хлопчики здатні до прояву швидкісних зусиль більш тривалий час.

У хлопчиків 9—10 років за комплексом усіх тестів не відбуваються зміни, крім незначних змін у «вправах на поєднання рухів руками, тулубом і ногами».

У дівчаток 7—8 років за комплексом тестів, відбуваються позитивні зрушення у руховій підготовці. Найбільшої динаміки результати досягають у бігу на 30 м, стрибку, підтягуванні.

У дівчаток 8—9 років не відбуваються зміни за комплексом усіх тестів, значно зростають лише показники швидкості та витривалості.

Дівчатка 9—10 років відрізняються статистично суттєво за показниками тестів, що проводились. Значна динаміка результатів у бігу на 30 м, 4x9 м, стрибку, статичній і динамічній рівновазі, що свідчить про розвиток з віком швидкісних, швидкісно-силових та координаційних здібностей у дівчаток.

Порівняльний аналіз рухової підготовленості показав, що її середні показники у школярів у віці від 7 до 8 років не мають значних відмінностей у ході розвитку рухових здібностей між хлопчиками і дівчатками. У хлопців 7 років не набагато кращі результати у човниковому бігу та стрибку у довжину з місця.

Але починаючи з 9 років у хлопчиків спостерігається значний ріст за показниками витривалості, сили та швидкісно-силових здібностей, а дівчатка показують кращі результати за тестами на статичну рівновагу, гнучкість та координацію.

Дослідження фізичної підготовки показало, що як загальна оцінка кожного класу, так і більшість показників тестування мають низький бал. Найнижчий результат і оцінку мають учні всіх класів з тесту утримання пози «фламінго» (статична рівновага), ходьба по прямій лінії після 5 обертів (динамічна рівновага на фоні вестибулярного подразнення), що вказує на нестабільність нервових процесів протягом всього навчання дітей у початковій школі, слабкість вестибулярного апарату дітей, що досліджувались, невпевненість їх у собі.

Так само низьку оцінку мають учні всіх класів з човникового бігу, що свідчить про слабкість і малу координацію. Інші показники фізичної підготовленості учнів, також мають невисокий результат і низьку оцінку.

Висновки:

1. Загальний фізичний стан молодших школярів, що досліджувались, має низький рівень і тенденцію до погіршення від 2-го до 4-го класу, зростання деяких показників відбувається завдяки природному зростанню дитячого організму. Визначивши кожному учневі загальну оцінку рухової підготовленості і слабкі результати окремих тестових вправ, можна зорієнтувати особисто кожного на розвиток відстаючих якостей і визначити шляхи самовдосконалення рухової підготовленості молодших школярів.

2. Можливо припустити, що успішність розвитку рухових здібностей у дітей молодшого шкільного віку може бути досягнута за таких педагогічних умов:

- забезпечення реалізації етапів особистісно-діяльнісного підходу у процесі ускладнення змісту, форм навчальної роботи з дітьми та вибору оптимальних варіантів комплексів ігрових вправ для розвитку рухових здібностей;
- забезпечення цілісної системи рухової підготовки учнів через єдність і взаємозв'язок двох основних чинників — індивідуального розвитку та засобів, методів і форм педагогічного впливу;
- забезпечення зацікавленості (інтересу, впевненості) учнів у необхідності розвитку рухових здібностей, підвищення мотивації до самовдосконалення;
- здійснення комплексного підходу до виховання в учнів рухових здібностей.

Тому, пошук рухливих ігор для побудови занять, визначення їх місця у системі фізичного виховання молодших школярів, виявлення доцільності і можливості використання рухливих ігор і ігрових вправ для ефективного розвитку рухових здібностей дітей молодшого шкільного віку може бути наступним завданням експериментального дослідження.

Література

1. Ашмарин Б.А. Теорія і методика фізичного виховання. — М.: Просвіта, 1990. — 268 с.

2. *Вавилова Е.Н.* Исследование средств и методов воспитания двигательных качеств у детей дошкольного возраста: Автореф. дис. ... канд. пед. наук. — М., 1971. — 15 с.
3. *Вильчковский Э.С.* Развитие двигательной функции у детей. — К.: Здоров'я, 1983. — 208 с.
4. *Гужаловський А.А.* Проблема «критических» периодов онтогенеза и ее значение для теории и практики физического воспитания // Очерки по теории физической культуры. — М., 1979.
5. *Гужаловський А.А.* Этапность развития физических (двигательных) качеств и проблема оптимизации физической подготовки детей школьного возраста: Дис. д-ра пед. наук. — М., 1979.
6. *Державна програма для 1—11 класів загальноосвітніх навчальних закладів «Основи здоров'я і фізична культура».* — К., 2001. — С. 4—38.
7. *Дешиле С.А.* Методика педагогического контроля за уровнем физической подготовленности учащихся I—III классов: Автореферат дис. ... канд. пед. наук. — М., 1982. — 23 с.
8. *Дешиле С.А.* Основные компоненты в структуре физической и общедвигательной подготовки школьников I—III классов // Возрастные особенности физиологических систем детей и подростков: Тез. II Всесоюз. конф. «Физиология развития человека» (20—22 окт.). — М., 1981. — С. 220—221.
9. *Дешиле С.А.* Развитие силовых способностей у учащихся I—III классов // Физ. культура в школе. — 1982. — № 4. — С. 21—23.
10. *Дешиле С.А.* Средства для развития силовых способностей // Физ. культура в школе. — 1982. — № 5. — С. 21—22.
11. *Дешиле С.А., Черняев В.В.* Развитие ловкости у младших школьников. // Физ. культура в школе. — 1982. — № 8. — С. 26—29.
12. *Дешиле С.А., Святкин В.В.* Особенности организации педагогического контроля в условиях школы полного учебного дня для учащихся I—III классов. // Пути повышения качества обучения и воспитания учащихся в процессе изучения гуманитарных дисциплин в средней школе. — М., 1982. — С. 101—103.
13. *Должников И.И.* Планирование содержания уроков физической культуры // Физическая культура в школе. — 1997. — № 4. — С. 2—35.
14. *Заицорский В.М.* Физические качества спортсмена. — М.: Физкультура и спорт, 1970. — 200 с.
15. *Лях В.И.* Двигательные способности. // Физическая культура в школе. — 1996. — № 2. — С. 2.
16. *Лях В.И.* Сенситивные периоды развития координационных способностей детей в школьном возрасте. — ТПФК. — 1990. — № 3. — С. 15—18.
17. *Носко М.О.* Вікові особливості фізичного розвитку школярів, які займаються спортом // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: Зб. наук. Праць під ред. Єрмакова С.С. — Харків: ХХІІІ, 2001. — № 7. — С. 3—7.

18. Цвек С.Ф. Фізичне виховання молодших школярів. — К.: Рад. шк., 1986 — 124 с.
19. Яковлев В.Г. Воспитание физических качеств у детей школьного возраста // Теория и практика физической культуры. — 1965. — № 9. — С. 9—15.

ВИВЧЕННЯ МОТИВІВ ДО ЗАНЯТЬ ОЗДОРОВЧИМИ ФІЗИЧНИМИ ВПРАВАМИ ШКОЛЯРАМИ, ЯКІ МАЮТЬ ДЕФЕКТИ ПОСТАВИ

Л. Г. Муца, Л. В. Михаць

Дрогобицький державний педагогічний
університет імені Івана Франка

Проблеми порушення постави залишаються одним із поширеніших функціональних відхилень у скелетно-мязовій системі учнівської молоді.

За даними ряду науковців найбільша кількість школярів (у процентному відношенні до загальної кількості захворювань) мають порушення опорно-рухового апарату.

Наше практичне дослідження базувалось на певних теоретичних засадах: порушення постави супроводжується розладом діяльності внутрішніх органів — зменшення екскурсії грудної клітини і діафрагми, зменшення ЖЕЛ, зменшення коливань внутрішньогрудного тиску. Ці зміни негативно відбиваються на діяльності серцево-судинної і дихальної системи, приводячи до пониження фізіологічних резервів, порушуючи адаптаційні можливості організму.

На основі названих теоретичних положень метою нашого дослідження стало вивчення ступеня зацікавленості у виробленні правильної постави школярів випускних класів та виконання практичних дій, спрямованих на її покращення.

Програма дослідження включала комплекс питань різного характеру:

- зацікавленість учнями у виробленні правильної постави;
- чи займаються додатково фізичними вправами для виправлення постави?
- чи виконують школярі спеціальні вправи коригуючої гімнастики?

— чи вважають дефекти постави захворюванням?

Дослідження реалізувалось методами анкетування, бесід, вивченням навчальної документації, аналізу, порівнянням, узагальненням.

Дослідженням було виявлено, що 95 % школярів, які мають відхилення у поставі зацікавлені у виробленні красивої і правильної постави, що складає 76 анкетованих з трьох загальноосвітніх шкіл. 35 % учнів старших класів, які мають відхилення у поставі займаються різними видами спорту. Лише 10% таких школярів виконують спеціальні вправи направлені на вироблення правильної постави. А 55 % опитаних не вважають дефекти постави хворобою і займатися фізичними вправами не хочуть.

Це свідчить про те, що майже кожен школяр (окрім 5 %) цікавляться своєю тілобудовою і лише десята частина виконують дії спрямовані на її вдосконалення.

Таким чином, вивчення мотивів занять оздоровчими фізичними вправами буде сприяти направленості педагогічної діяльності на виховання самосвідомості та формуванню навичок та звичок до здорового способу життя і вироблення правильної постави.

Література

1. *Белянова Н.Т.* Фигура, грация, осанка. Для старшеклассниц. — М., Просвещение, 1978.
2. *Бубела О.Ю., Петрина Р.Л., Сениця А.І.* Навчально-методичний посібник з курсу загальної гімнастики. — Львів, 2001. — 72 с.
3. *Гайда С.П.* Анатомія і фізіологія людини: Навчальний посібник для вузів. — К.,1980. — 216 с.
4. *Грушко В.С.* Основи здорового способу життя. — Тернопіль, 1999. — 21 с.
5. *Мухін В.М.* Фізична реабілітація. — К.: Олімпійська література, 2000. — 422 с.
6. *Правосудова В.П.* Учебник инструктора по лечебной физической культуре. — М.: Физкультура и спорт, 1980. — 351 с.
7. *Хрипкова А.Г.* Вікова фізіологія. — К.: Вища школа, 1982 — 272 с.

ЛИЧНОСТНЫЕ ОСОБЕННОСТИ ДЕТЕЙ СТАРШЕГО ШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА СО СЛУХОВОЙ ДЕПРИВАЦИЕЙ И ИХ ОТНОШЕНИЕ К ЗАНЯТИЯМ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРОЙ

Л. А. Фандикова, И. И. Смоляр

Национальный университет физического
воспитания и спорта Украины

Введение. Чрезвычайно значение для полной интеграции инвалидов и вовлечения их в жизнь общества являются рекреационные возможности. В последние годы значительно увеличилось число детей с генетическими и врожденным механизмом глухоты. При этом количество детей с приобретенной нейросенсорной тугоухостью снижается мало (Я.В. Креш, Н.Г. Байкина, Н.И. Букун, И.Б. Грибовська, Л.Г.Евсеев, Б.В.Сермеев, А.Г. Карабанов.

Физическая культура имеет огромное значение для коррекции личности и адаптации инвалида в социальные группы. Как свидетельствует опыт практической деятельности, еще мало изучены личностные особенности детей с нарушениями слуха на разных этапах развития, а без этих знаний нельзя решить проблему их социальной адаптации и интеграции в общественную жизнь.

Цель работы. Изучить личностные особенности старшеклассников с нарушениями слуха.

В работе использовались следующие *методы исследования*: педагогическое наблюдение, интервью, анкетирование, методы математической статистики. Исследования проводились на базе специализированной школы-интернат № 9 для глухих и слабослышащих детей в г. Киеве.

Результаты исследований показали:

- что стремления детей со слуховой депривацией утвердиться в собственном мнении, приводит к упрямству;
- что 40 % старшеклассников испытывают чувство беспомощности, 24 % — иногда и 36 % — никогда себя так не ощущают;
- среди всех опрошенных 36 % отметили неуверенность в себе и своих силах, а 64 % — иногда испытывают неуверенность в себе;
- накопление негативных переживаний, появление раздражительности у 44 % респондентов, 36 % — опрошенных могут подавить свою раздражительность волевым путем и у 20 % респондентов-раздражительность незначительная.

- опора на інтуїцію, так при прийнятті якого-либo рішення 44 % опитаних полагаються виключно на інтуїцію, ще 44 % вважають, що потрібно прислухатися до інтуїції тоді, коли логіка безсилна і 12 % респондентів завжди полагається тільки на власний досвід;
- що 60 % — опитаних школярів відчувають підвищену втому до кінця дня, у 24 % — вона незначительна і 16 % не відчувають втоми.

В цілому ж ставлення до занять фізичною культурою школярів з порушеннями слуху в спецшколах-інтернатах позитивне, так 70,5 % опитаних відзначають, що уроки фізичною культурою їм подобаються, 6 % — стосуються індиферентно і 23,5 % — висловили, що їм не подобаються заняття фізичною культурою в школі.

Висновки:

1. Діти старшого шкільного віку з слуховою депривацією мають свої відмінні особливості особистості, а саме значуще переважає почуття безпорадності, упорядкованості, подразливості, невпевненості, втоми і як наслідок цих проявів розвиток опори на інтуїцію.

2. Згідно отриманим даним подолати негативні тенденції в формуванні особистості і покращення психічного здоров'я дітей з слуховою депривацією необхідно здійснювати за рахунок залучення до безпосереднього участю в шкільних змаганнях, до занять різними видами фізичної активності.

ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕОРЕТИЧНОГО, МЕТОДИЧНОГО ТА ПРАКТИЧНОГО РІВНІВ ЗНАНЬ ПРО ФІЗИЧНЕ ЗДОРОВ'Я СТАРШОКЛАСНИКІВ

Г. М. Шамардіна, Н. Г. Долбишева

Дніпропетровський державний інститут
фізичної культури і спорту

Вступ. Освітня галузь «Здоров'я і фізична культура» Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти (2004) та навчальний предмет «Основи здоров'я і фізична культура» (2001)

у загальноосвітніх навчальних закладах включає обсяг теоретико-методичних знань з фізичної культури, якими має володіти учень старшого шкільного віку [3, 4]. Даний розділ охоплює багато питань щодо фізичного здоров'я. Однак аналіз науково-методичної літератури показав, що формування знань з цих питань у системі шкільної освіти має загальний довідково-інформаційний характер [1, 2].

Для вирішення даної проблеми нами було розроблено і впроваджено спеціальний курс «Фізичне здоров'я», який передбачає вивчення загальних та спеціальних знань. Обсяг загальних знань з галузі фізичного здоров'я характеризується світоглядом і загальною культурою учнів, він містить основні поняття, компоненти й фактори, які визначають фізичне здоров'я, а також знання основних форм фізичної культури. Спеціальні знання поділяють на: психолого-педагогічні — знання про критерії оцінювання показників фізичного здоров'я (фізичного розвитку, фізичної підготовленості й функціональних можливостей); медико-біологічні — знання про вплив фізичних вправ на організм людини, методи контролю й способи саморегуляції фізичного здоров'я; фізкультурні — знання про методику організації й проведення власних фізкультурно-оздоровчих занять фізичною культурою.

Загальні і спеціальні знання оцінюються за трьома рівнями: теоретичним — обсяг понять, закономірностей; методичним — знання методик; практичним — формування умінь (конструктивних, організаторських, рухових, гносеологічних).

Робота виконана у відповідності до плану НДР Дніпропетровського державного інституту фізичної культури і спорту.

Мета дослідження. Науково обґрунтувати рівень знань у старшокласників на теоретичному, методичному й практичному рівнях та їх взаємозв'язок за спеціальним курсом «Фізичне здоров'я».

Завдання.

1. Визначити теоретичний, методичний й практичний рівень знань старшокласників за спеціальним курсом «Фізичне здоров'я».
2. З'ясувати взаємозв'язок між теоретичним, методичним й практичним рівнем знань.
3. Обґрунтувати найбільш ефективний спосіб планування курсу «Фізичне здоров'я» на підставі теоретичного, методичного й практичного рівня знань старшокласників.

Організація дослідження. У дослідженні брали участь юнаки та дівчата старшого шкільного віку 15—17 років з загальноосвітнь-

ої школи № 36 та колегіуму № 16 м. Дніпродзержинська. Експериментальна методика щодо спеціального курсу «Фізичне здоров'я» планувалась: 1) на факультативних заняттях (ЕГ 1); 2) на основі міжпредметних зв'язків уроків фізичної культури у юнаків з предметом «ДПЮ», у дівчат — «Медицина» (ЕГ 2); 3) в системі уроків з фізичної культури (ЕГ 3). Даний курс складається з теоретико-методичного і практичного розділу роботи за темами «Фізичне здоров'я, компоненти і критерії оцінки», «Основні фактори, які впливають на рівень фізичного здоров'я», «Основи планування фізичного навантаження у процесі занять фізичними вправами юнаків та дівчат 15—18 років», «Особливості організації самостійних занять фізичною культурою дітей старшого шкільного віку».

Теоретичний, методичний і практичний рівень знань у старшокласників за курсом «Фізичне здоров'я» здійснювалось завдяки поточного контролю з виставленням оцінок за 12 бальною системою, з урахуванням теми.

Результати досліджень. Аналіз матеріалів дослідження показав, що рівень знань учнів 10–11-х класів про фізичне здоров'я в середньому складає від 6,3 до 10,3 балів. Однак найбільший середній бал з теоретичного, методичного і практичного рівня знань мають юнаки та дівчата в ЕГ 2, за винятком теми «Основи планування фізичного навантаження у процесі занять фізичними вправами юнаків та дівчат 15–18 років» та теоретичного і практичного рівня за темою «Особливості організації самостійних занять фізичною культурою дітей старшого шкільного віку» тільки у юнаків.

Відміною рисою результатів є достовірні відмінності у юнаків між показниками теоретичного, методичного і практичного рівня знань у першій та другій експериментальних груп при $p < 0,01$. У дівчат такі відмінності спостерігаються у першій експериментальній групі за темою «Основи планування фізичного навантаження в процесі занять фізичними вправами юнаків та дівчат 15—18 років» та «Особливості організації самостійних занять фізичною культурою дітей старшого шкільного віку» і в другій експериментальній групі за темою «Основні фактори, які впливають на рівень фізичного здоров'я». При $p < 0,05$ достовірні відмінності виникають в окремих випадках. А саме між практичним і теоретичним, практичним і методичним рівнем у юнаків ЕГ 3 в семи із восьми випадків, у дівчат ЕГ 1 — в двох, ЕГ 2 — в чотирьох та ЕГ 3 — в трьох випадках. Між теоретичним і методичним

рівнем знань достовірні відмінності при $p < 0,05$ визначились у дівчат ЕГ 2 за темою «Фізичне здоров'я, компоненти і критерії оцінки».

Для більш об'єктивної і точної оцінки взаємодії знань спеціального курсу «Фізичне здоров'я» за окремими темами для юнаків і дівчат 10–11-х класів нами виконано кореляційний аналіз.

Коефіцієнт кореляції дає можливість оцінити ступінь взаємозв'язку між показниками. У нашому випадку між теоретичним, методичним і практичним рівнем знань за чотирма темами курсу, в учнів ЕГ 1 (юнаків — 28, дівчат — 24) ЕГ 2 (юнаків — 14, дівчат — 20) та ЕГ 3 (юнаків — 11, дівчат — 14).

У результаті проведеного аналізу було виявлено, що в більшості випадків середній та слабкий статистичний кореляційний зв'язок спостерігається між трьома рівнями знань за кожною темою як у юнаків, так і в дівчат, за винятком двох випадків у юнаків першої експериментальної групи між теоретичним і методичними рівнем знань за темами «Фізичне здоров'я, компоненти і критерії оцінки» та «Особливості організації самостійних занять фізичною культурою дітей старшого шкільного віку».

Висновки.

1. Теоретичний, методичний і практичний рівень знань за окремими темами спеціального курсу «Фізичне здоров'я» у юнаків та дівчат найвищий у ЕГ 1 і ЕГ 2.
2. Провідним рівнем знань і у юнаків, і у дівчат є методичний, це обумовлено сильною та середньою статистичною залежністю в 16-ти випадках з теоретичним та в 9-ти — з практичним рівнем знань з 24-х можливих.
3. Сильна та середня статистична залежність між рівнями знань спостерігається у юнаків і дівчат першої та другою експериментальних груп — в 15-ти і 11-ти випадках (відповідно) з 24-х.
4. Найменший діапазон отриманих балів рівня знань за темами визначився у юнаків і дівчат ЕГ 3.
5. З'ясували, що існує сильний, середній та слабкий зв'язок рівнів знань між темами курсу в більшості випадків у юнаків і дівчат ЕГ 1, ЕГ 2.
6. Найбільш ефективним способом організації курсу «Фізичне здоров'я» в шкільній системі, урахувавши рівень підготовки старшокласників, вважається планування курсу на факультативах і на основі міжпредметних зв'язків уроків фізичної культури з «ДПЮ» у юнаків і «Медициною» у дівчат.

Література

1. *Зубаль М.* Теоретична підготовка у фізичному вихованні школярів 1—11 класів загальноосвітньої школи // *Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми розвитку // «Спорт для всіх» у контексті європейської інтеграції України».* — Тернопіль, 2004. — С. 258—260.
2. *Кінденко В.П.* Специфіка формування теоретичних знань з фізичної культури в учнів підліткового віку // *Педагогіка і психологія.* — 2000. — № 1. — С. 82—87.
3. *Постанова Кабінету Міністрів України про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної освіти відповідно до статті 31 Закону України «Про загальну середню освіту» від 14 січня 2004 р. № 24.*
4. *Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. 1–11 класи. «Основи здоров'я і фізична культура».* — К.: Початкова школа, 2001. — 112 с.

Розділ 4. **ІНФОРМАЦІЙНІ І КОМП'ЮТЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ І СПОРТІ**

ВИКОРИСТОВУВАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В СИСТЕМІ ПЕДАГОГІЧНОГО КОНТРОЛЮ У СПОРТІ

О. Ю. Ажиппо, Т. І. Дорофєєва

Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди
Харківське обласне вище училище
фізичної культури і спорту

Реальне підвищення якості роботи тренерів вимагає рішення багатьох приватних питань, з'єднаних в єдиний цикл який взаємообумовлює один одного.

Як впливає з робіт багатьох фахівців [1,2,3,4 і ін.] точність, обґрунтованість і об'єктивність управляючих дій тренера багато в чому визначається інтенсивністю і якістю інформаційних потоків. Їх наявність на різних етапах підготовки, яка необхідна для оцінки структури підготовленості і діяльності змагання, характеру і спрямованості виконуваної роботи, особливостей протікання адаптаційних процесів до чинників дії, а також для вирішення інших задач, що виникають в процесі спортивного вдосконалення спортсменів.

Так, перш за все для тренерів-практиків необхідна стандартизована система контролю за станом спортсменів і наявність оцінних критеріїв — нормативів, що характеризують необхідний і достатній рівень провідних чинників підготовленості від одного тренувального етапу до іншого. В даний час в багатьох видах спорту така інформація дотепер носить лише фрагментарний, вибірковий характер. Це дозволяє рекомендувати бажану спрямованість учбово-тренувального процесу, але не сприяє рішення проблеми оптимізації в цілому.

Забезпечити досягнення запланованих результатів може тільки певна послідовність використання тренувальних дій, тобто ап-

робована «технологія» переходу від фактичного стану до ідеального. У зв'язку з цим актуальним питанням є теоретичне обґрунтування і практична апробація моделей різних структурних утворень тренувального процесу. Для цього необхідний строгий облік параметрів учбово-тренувальних навантажень, а також результатів етапних і основних змагань з метою об'єктивної оцінки ступеня дії тренувальних засобів на ефективність діяльності змагання юних спортсменів.

Педагогічний контроль є основною умовою для цілеспрямованого управління станом спортсмена. Його методами є систематизовані педагогічні спостереження і контрольні вправи, що характеризують різні сторони підготовленості спортсменів і ступінь напруженості фізіологічних функцій, що забезпечують їх максимальний прояв. Крім того, сучасний тренувальний процес неможливий без постійного, систематичного педагогічного контролю і аналізу навантажень. Інструментом, що допомагає проводити такий аналіз, розкрити зміст і особливості цього процесу, служить щоденник тренера.

Щоденники ведуть багато фахівців, проте кожний з них робить записи в довільній формі. Це значно утрудняє, а деколи робить просто неможливим порівняння і детальний аналіз кількісних величин навантажень в мезо- і макроциклах підготовки. Для виявлення залежності між досягненнями спортсменів і виконаною ними роботою необхідно стандартизувати зміст щоденників.

Певні напрацювання в цьому напрямі вже є. Комітет з фізичної культури і спорту розробляло інструкції по плануванню і обліку підготовки висококваліфікованих спортсменів. Мета цих інструкцій — ліквідація наявних недоліків в плануванні, обліку і звітності, подальша уніфікація документів, здійснення більш оперативного управління і підвищення ефективності контролю за ходом підготовки кандидатів і складу резервів збірних команд до Олімпійських ігор.

Ці розпорядження зобов'язали тренерів давати повну інформацію про хід підготовки кожного спортсмена окремо. Проте, зважаючи на відсутність зручного інструменту для об'єктивного контролю і обліку індивідуального тренувального навантаження, в більшості випадків дані були спотворені. Параметри тренувального навантаження дуже часто були або завищені або не об'єктивні.

Крім того, доводиться констатувати, що інформація про тренувальні навантаження спортсменів весь цей час була обмежена певними кваліфікаційними або віковими рамками. Даних, одержаних

на постійному контингенті спортсменів протягом багатьох років, які дозволили б цілком охарактеризувати процес становлення майстерності від новачка до переможця міжнародних змагань, украй мало. В результаті на сьогоднішній день відсутні способи виявлення спадкоємності тренувальних дій на різних етапах багаторічної підготовки або наявності нераціональної методики тренування. Як наслідок в багатьох видах спорту спостерігається значний відсів перспективних юних спортсменів при переході з юнацького віку в дорослий.

Загальна комп'ютеризація, властива сучасному етапу розвитку суспільства, створює оптимальні передумови для вирішення всього комплексу задач, що стоять у сфері наукового управління підготовкою спортсменів. Справжня стандартизація процедури введення і аналізу інформації можлива лише з використанням сучасної обчислювальної техніки, розробкою алгоритмічного апарату для вирішення певних класів задач управління підготовкою спортсменів.

Автоматизовані інформаційні системи педагогічного контролю, розроблені з урахуванням специфіки окремих видів спорту, допомагають упорядкувати інформаційні потоки, що йдуть від спортсмена до тренера, раціонально побудувати всю систему інформаційного забезпечення етапного управління тренувальним процесом, забезпечити цілеспрямовану обробку інформації в поєднанні з наочною формою уявлення, зручною для аналізу. Використовування автоматизованих інформаційних систем педагогічного контролю дозволяє:

- здійснювати збір інформації і створювати архіви (бази даних);
- обчислювати похідні показники і проводити статистичну обробку даних;
- розробляти індивідуальні моделі підготовленості спортсменів і порівнювати їх з наявними модельними характеристиками;
- відображати динаміку основних параметрів тренувальних і змагальних навантажень;
- складати різні види звітів для різних категорій користувачів: тренерів, дослідників, адміністративних працівників.

Перспективність розробки даного напряму для об'єктивізації і індивідуалізації процесу управління підготовкою спортсменів не викликає сумнівів. Проте, створення автоматизованих систем педагогічного контролю у видах спорту викликає необхідність рішення багатьох супутніх задач: вивчення чинників, що визначають успішну діяльність змагання, і структури підготовленості спортсменів різно-

го віку і кваліфікації, класифікації тренувальних навантажень по ступеню їх дії на організм; розробки форм обліку виконаної роботи для видів спорту; визначення інформативних критеріїв управління і обмежень, що накладаються; вивчення залежностей між зміною станом і виконаною роботою. Тільки на цій основі можливо розв'язати проблему раціональної побудови тренувального процесу, зокрема, нормування навантажень і розробки програм, з одного боку, адекватних стану підготовленості спортсменів, з іншою — мають цільову спрямованість на високі спортивні досягнення в конкретному виді діяльності.

Література

1. *Верхошанский Ю.В.* Основы специальной физической подготовки спортсменов. — М.: Физкультура и спорт, 1988. — 331 с.
2. *Запорожанов В.А.* Контроль в спортивной тренировке. — К.: Здоров'я, 1988. — 144 с.
3. *Петровский В.В.* Организация спортивной тренировки. — К.: Здоров'я, 1978. — 96 с.
4. *Платонов В.Н.* Общая теория подготовки спортсменов в олимпийском спорте. — К.: Олимпийская литература, 1997. — 583 с.

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ ДИСЕРТАЦІЇ

С. С. Єрмаков

Харківська державна академія дизайну і мистецтв

Інформаційне забезпечення наукової діяльності є важливою складовою процесу підготовки науково-педагогічних кадрів. Від його якості і доступності в значній мірі залежить і ефективність підготовки дисертації. Найбільш доступними інформаційними джерелами є електронні публікації мережі Інтернет. Вони надають певні переваги перед паперовими носіями інформації. Серед інформаційних джерел можна виділити такі, що розглядають як технологію підготовки дисертації, так і містять аналіз зауважень експертних рад ВАК України до захищених дисертацій.

З технологію проведення наукового дослідження пошукувачі вченого ступеня розглядають починаючи від програм навчання у

вищому навчальному закладі ще в якості студента. Надалі навчання в аспірантурі або співпраця з кафедрами надають їм змогу засвоїти необхідний матеріал з більш поглибленого вивчення основних аспектів підготовки дисертації. Плани підготовки аспірантів та пошукувачів містять всі необхідні елементи, які у сукупності надають змогу підготувати дисертації і захистити її. При цьому важлива роль відведена науковому керівнику (консультанту). Не менш важливою складовою є наявність певної наукової школи у вищому навчальному закладі або конкретної кафедри.

Важливість підготовки дисертації засвідчена в рекомендаціях відділів аспірантури вищих навчальних закладів (ВНЗ). Наприклад, три національні ВНЗ на свої сайтах надають список літератури, яку рекомендують для аспірантів і пошукувачів вчених ступенів. Так, Запорізький національний технічний університет приводить список з 22 найменувань літератури, яка є в каталогах бібліотеки університету. Національний університет «Львівська політехніка» надає список рекомендованої літератури з 8 найменувань. Донецький національний технічний університет наводить список посилань з 16 найменувань. Електронні публікації нормативного характеру приведено на сайтах ВАК України. Частина з вищезазначених інформаційних ресурсів надає користувачам можливість копіювання матеріалів в електронному вигляді. Довідкову інформацію можна скопіювати на свій комп'ютер за адресою <http://nette.pisem.net/>. Сторінка містить 6 посилань, серед яких 4 — є офіційними виданнями ВАК України.

Слід також звернути увагу на такий важливий аспект в підготовці дисертації, як використання посилань на інші публікації. Дуже часто здобувачами порушуються вимоги «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань», у яких зазначається, що якщо у дисертації використано ідеї або розроблення, що належать співавторам, разом з якими були опубліковані наукові праці, здобувач повинен відзначити цей факт у дисертації та авторефераті з обов'язковим зазначенням конкретного особистого внеску в ці праці або розроблення. У разі текстових запозичень, використання ідей, наукових результатів і матеріалів інших авторів без посилання на джерело, дисертація знімається з розгляду незалежно від стадії проходження без права повторного захисту. Мабуть ще на початкових стадіях навчання здобувачів та аспірантів доцільно знайомити з таким терміном, як «плагіат».

Незважаючи на такий широкий спектр літератури з проблем підготовки дисертації, учасники атестаційного процесу всеодно здійснюють помилки, сукупність яких іноді буває останньою у науковій кар'єрі здобувача і він не отримує жаданого диплома. Тому проблема пошуку напрямків уникнення помилок в підготовці дисертації залишається актуальною.

Серед помилок є такі, що їх можна об'єднати як найбільш типові для всіх спеціальностей. У свою чергу помилки можна розділити на декілька напрямків. Першим з них є некваліфіковане або неухажне оформлення документація, що супроводжує технологію підготовки і захисту дисертації. Їх також можна розділити на дві частини: 1) первинна документація, яка відображає участь здобувача у наукових дослідженнях, супроводжує його навчання або стажування, та повинна бути у наявності після захисту дисертації у ВНЗ, кафедрах, установах; 2) документація, яка повинна супроводжувати процес від прийняття дисертації до ради і до її захисту.

Аналіз зауважень експертних рад свідчить, що основну відповідальність за якість підготовки дисертації окрім здобувача і його наукового керівника також несуть офіційні опоненти, голова (секретар) спеціалізованої ради та доктор наук, що підписав відзив провідної установи. Практика показує, що при експертизі та розгляді дисертації будь-які відхилення від існуючих правил і норм більше свідчать про кваліфікацію учасників атестації ніж про закулісну діяльність, про яку часто говорять у засобах масової інформації. Остання більше пов'язана із захистом прав інтелектуальної власності в Україні та бажанням отримати диплом впливовими посадовими особами або за їх допомоги.

Таким чином, помилки у захищених дисертаціях є своєрідним джерелом і посібником для тих, хто тільки розпочинає наукове дослідження з метою у подальшому захистити дисертацію. Основна причина появи зауважень — кваліфікація учасників підготовки науково-педагогічних кадрів, відсутність дуже вагомих важелів для членів спеціалізованої ради і опонентів ставити на перший план у своїй науковій діяльності роботу з експертизи дисертацій, недосконалість системи обліку і якості праці вчених, недосконалість технології опублікування статей та розповсюдження спеціалізованих фахових видань і наукової інформації, а також низький рівень фінансового і матеріально-технічного забезпечення проведення наукових досліджень.

НОВЫЙ КУРС «ИНФОРМАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЕ И СПОРТЕ»

П.К. Петров

Удмуртский государственный университет,
e-mail: ppetrov@udmnet.ru

Информатизация общества, глобальные перемены, происходящие в мире, ставят перед системой образования в целом и физкультурном образовании в частности новые задачи, связанные с подготовкой будущих поколений, с учетом специфики и условий жизнедеятельности в информационном обществе, широким внедрением средств современных информационных и коммуникационных технологий в систему подготовки специалистов, эффективного самообразования, повышения качества учебного процесса.

Вместе с тем изучение современного состояния использования средств информационных и коммуникационных технологий (ИКТ) в учебном процессе по различным предметам и специальностям позволяет констатировать отсутствие обобщенных методических подходов, ориентированных на систематическое использование средств информационных и коммуникационных технологий с целью как совершенствования учебного процесса, расширения самостоятельности получения образования, так и приближения процесса обучения к современным научным методам познания.

В этой связи разработка методических положений, ориентированных на реализацию в учебном процессе педагогических технологий, базирующихся на средствах ИКТ в каждой конкретной предметной области, включая и сферу физической культуры и спорта, является одной из актуальных проблем современной педагогики. Однако следует отметить, что в системе подготовки специалистов по физической культуре и спорту пока еще не разработаны конкретные программы, отражающие особенности использования современных информационных и коммуникационных технологий. В лучшем случае знакомство с информационными и коммуникационными технологиями осуществляется преподавателями-энтузиастами. Прежде всего, такое положение связано со сложностью специфических для физической культуры и спорта проблем при разработке прикладных программ, отсутствием научно-методических основ использования

современных информационных и коммуникационных технологий, направленных на совершенствование подготовки специалистов в области физической культуры и спорта. Поэтому подготовка программы и разработка курса «Информационные технологии в физической культуре и спорте», адаптированного к запросам и с учетом особенностей профессиональной деятельности специалистов по физической культуре и спорту представляет актуальную проблему [1].

При разработке курса «Информационные технологии в физической культуре и спорте» мы, прежде всего, ориентировались на те задачи и направления профессиональной деятельности, в которых применение ИКТ окажет значительное влияние на качество и эффективность функционирования системы.

На сегодняшний день можно выделить следующие направления применения современных ИКТ в сфере физической культуры и спорта:

- подготовка специалистов и повышение квалификации;
- спортивная тренировка;
- спортивные соревнования;
- оздоровительная физическая культура;
- научно-исследовательская и методическая работа;
- подготовка судей по спорту и инструкторов по фитнесу;
- диагностика различных систем организма;
- мониторинг физического состояния и здоровья.

Конечно, наибольший интерес с точки зрения подготовки специалистов представляет учебный процесс, так как именно здесь студенты могут ощутить преимущества современных информационных и коммуникационных технологий и осваивать методику их использования в своей профессиональной деятельности. При этом необходимо решать две взаимосвязанные задачи:

первая — формировать информационную культуру обучаемых через систему информационной подготовки на протяжении всего периода обучения на факультете (институте) физической культуры;

вторая задача направлена на создание и использование в учебном процессе различных дидактических материалов на основе средств современных информационных технологий.

Решение первой задачи предполагает овладение следующими умениями:

- работать с процессором Microsoft Word;
- с графическими редакторами;

- электронными таблицами;
- пакетом программного обеспечения для управления базами данных Microsoft Access;
- программами поиска информации в сети Интернет;
- электронной почтой и телеконференциями;
- программой PowerPoint;
- программами по обработке аудио- и видеоматериалов;
- программами создания Web-страниц и Web-сайтов;
- технологиями создания программно-педагогических средств по базовым и новым физкультурно-спортивным дисциплинам.

Естественно, решение этих задач немислимо только за счет одной какой-либо дисциплины. Должна быть построена четкая система непрерывного повышения информационной культуры студентов на всем протяжении обучения в вузе, охватывающая все виды и формы занятий по дисциплинам предметной подготовки.

Решение второй задачи должно осуществляться за счет создания программно-педагогических средств, к которым можно отнести мультимедийные контролирующие и обучающие программы, системы многоцелевого назначения, демонстрационные материалы, базы данных и справочно-информационные системы, Интернет-ресурсы и т.д., направленные на создание специфической информационной образовательной среды в сфере физической культуры и спорта.

С учетом изложенного выше, нами предпринята попытка обосновать цель, задачи, содержание дисциплины «Информационные технологии в физической культуре и спорте» и определить требования к уровню освоения ее содержания [2, 3]:

Целью дисциплины является ознакомление студентов с возможностями использования средств современных информационных и коммуникационных технологий в решении профессиональных задач в деятельности специалистов по физической культуре и спорту.

Задачи дисциплины:

- ознакомление с особенностями использования информационных и коммуникационных технологий в системе подготовки и в профессиональной деятельности специалистов по физической культуре и спорту;
- изучение основных направлений развития и совершенствования информационного обеспечения сферы профессиональной деятельности специалистов по физической культуре и спорту;
- изучение теоретических основ и приобретение практических навыков по использованию основных информационных технологий в сфере физической культуры и спорта;

- изучение теоретических основ и приобретение практических навыков в использовании технологий создания мультимедийных программно-педагогических средств по базовым и новым физкультурно-спортивным видам.
Требования к уровню освоения содержания дисциплины
Студент должен иметь *представление*:
- об основных тенденциях информатизации общества, информатизации образования, информатизации сферы физической культуры и спорта.
Студент должен знать:
- основные направления использования современных информационных и коммуникационных технологий в сфере физической культуры и спорта;
- основные информационные и коммуникационные технологии, направленные на решение профессиональных задач в сфере физической культуры и спорта.
Студент должен *уметь*:
- самостоятельно работать со специальными приложениями и программами, связанными с решением организационных, научных и учебно-методических задач в сфере физической культуры и спорта.
Содержание дисциплины может включать следующие темы:
Тема 1. Особенности использования информационных и коммуникационных технологий в системе подготовки и в профессиональной деятельности специалистов по физической культуре и спорту.
Тема 2. Аппаратные и программные средства, направленные на информационное обеспечение сферы физической культуры и спорта.
Тема 3. Технологии создания и обработки текстовой информации.
Тема 4. Технологии обработки числовой информации, прогнозирования и моделирования спортивно-педагогических процессов на основе программ MS Excel, Statistica, SPSS.
Тема 5. Интернет-технологии в процессе поиска и обмена информацией в сфере физической культуры и спорта.
Тема 6. Технологии создания и редактирования графической информации, связанной с физической культурой и спортом.
Тема 7. Технологии создания и редактирования аудиоматериалов для использования в сфере физической культуры и спорта (показательные выступления, занятия по эстетическим видам спорта и т.д.).
Тема 8. Технологии создания и обработки видеоматериалов для обеспечения учебно-тренировочного процесса современными дидактическими материалами.

Тема 9. Технологія створення мультимедійних комп'ютерних презентацій для проведення лекцій, захит дипломних и курсових работ по фізической культурі и спорту.

Тема 10. Технології створення мультимедійних програмно-педагогіческих средств по базовим и новим фізкультурно-спортивним дисциплінам.

Тема 11. Технології створення CD и DVD-дисків с аудіо и відео-матеріалами по фізической культурі и спорту.

Каждая тема предполагает проведение лекционных и лабораторных занятий с общей трудоемкостью в 100 часов (60 часов аудиторных занятий и 40 часов самостоятельных). Программа подготовлена на основе требований Государственного образовательного стандарта по специальности 033100 — Физическая культура.

Литература:

1. *Петров П.К.* Теоретические и методические основы подготовки специалистов физической культуры и спорта с использованием современных информационных и коммуникационных технологий: Монография. — М.; Ижевск: Издательский дом «Удмуртский университет», 2003. — 447 с.
2. *Петров П.К.* Информационные технологии в физической культуре и спорте: Учеб. пособие. — Ижевск: Издательский дом «Удмуртский университет», 2006. — 323 с.
3. *Петров П.К.* Информационные технологии в физической культуре и спорте: Примерная программа. — Ижевск: Издательский дом «Удмуртский университет», 2006. — 19 с.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУПРОВОДУ ВИЩОЇ ФІЗКУЛЬТУРНОЇ ОСВІТИ

І. Р. Свістельник

Львівський державний інститут фізичної культури

Постановка проблеми. Підготовка фахівців з високим ступенем готовності до професійної діяльності вимагає подальшого вдосконалення інформаційного забезпечення навчального процесу

та науково-дослідної діяльності. Процеси використання інформації, її надання потребують особливих підходів до його організації і розвитку.

Мета дослідження — висвітлити актуальні проблеми та особливості організації інформаційного супроводу навчального процесу та наукових досліджень у ВНЗ фізкультурного профілю.

Результати дослідження. Інформаційний супровід навчального процесу та науково-дослідної роботи у вищій фізкультурній освіті вимагає надання певним чином структурованої інформації, формування єдиного інформаційного середовища, яке має стати максимально доступним кінцевому користувачу.

Традиційні способи пошуку інформації порівняно з комп'ютерними технологіями мають певні недоліки, в основі яких лежать необґрунтовані часові витрати. У зв'язку з цим у процесі наукових досліджень охочіше використовують інший, електронний вид інформації, яка зосереджена переважно у мережі Інтернет.

Але через цілий ряд причин (технологічних, матеріальних) вільний доступ до мережі Інтернет у студентів, викладачів та науковців ВНЗ фізкультурного профілю відсутній. До того ж у мережі Інтернет немає достатнього обсягу необхідної студентові і викладачеві інформації, вона зосереджена лише у спеціалізованих бібліотечних фондах. У цих умовах вважаємо найбільш доцільним розвиток інформаційних посередників (бібліотек), у яких мають бути створені відповідного рівня читальні зали з доступом не тільки до мережі Інтернет, а й до власних інформаційних електронних джерел.

Окрім того, необхідно визнати, що не всі студенти, і навіть викладачі, озброєні знаннями та вміннями, необхідними для використання технічних засобів опрацювання інформації. Не всі вміють вести її глобальний пошук, адаптувати відповідно до власних потреб, орієнтуватися у пошукових системах, закономірностях розвитку галузевих наукових досліджень, проблемах, за якими здійснюються наукові дослідження, не у всіх сформовані навички глибокої структуризації знайденого інформаційного матеріалу в науковій роботі до рівня аргументів та доказів.

Разом з тим виникає питання: а чи готові усі інформаційні посередники ВНЗ фізкультурного профілю до створення власних електронних ресурсів? Маємо на увазі їхні технологічні можливості (чи є вони взагалі?), на якому вони рівні — початковому (планують

придбати комп'ютер), технологічно розвиненому (мають комп'ютер (-и) і накопичують інформацію, яка, можливо, поки що не надходить до користувача через певні технологічні перешкоди — відсутність комп'ютерів у читальних залах, відсутність бібліотечної мережі, відсутність матеріальної бази для придбання програмного забезпечення для подальшого інформаційного супроводу навчального процесу та науково-дослідної роботи), високому (мають потужну комп'ютерну базу з відповідними технічними характеристиками, мають копіювальну техніку, бази даних відповідної тематики для комп'ютерно-орієнтованого науково-методичного забезпечення навчальних дисциплін, колекції CD-, DVD-дисків із відповідною кількістю наукової та навчальної інформації, ліцензоване програмне забезпечення для створення електронного каталогу тощо).

Висновки. Перш ніж розвивати електронну складову інформаційного забезпечення, треба визначити необхідні компоненти для його створення: технологічну, організаційну, нормативну базу та матеріальну базу.

Розв'язання визначених організаційних проблем є передумовою для подальшого розвитку електронного інформаційного забезпечення, і зокрема впровадження повнотекстових версій інформаційних джерел.

Розділ 5. РЕКРЕАЦІЯ І СПОРТ ДЛЯ ВСІХ

ОЦІНКА ПОРУШЕНЬ ПОСТАВИ І СКРИВЛЕНЬ ХРЕБЕТНОГО СТОВПА

Ю. М. Вихляєв

Національний Технічний Університет України «КПІ»

Порушення постави і скривлення хребетного стовпа вимірюється за допомогою кіфосколіозометра, або поставометра «МИГ». Недоліки цих пристроїв в тому, що вони не мають засобів для визначення точних показників вигибів хребта, а візуальна оцінка суб'єктивна, що не дозволяє об'єктивно реєструвати порушення постави і ускладнює оцінку і контроль за усуненням вад постави.

Ми спробували створити простий і надійний пристрій для виміру і фіксації показників відхилень хребта.

З цією метою нами розроблено пристрій — поставограф, який має телескопічну трубчасту стійку, встановлену на платформі. Верхня частина стійки перекрита тонкою прозорою жорсткою пластиною, зверху якої встановлено катушку прозорого паперу (плівки), який прилягає до прозорої пластини.

Пацієнт стає на платформу спиною впритул до прозорої пластини. Фломастером проводять лінію вздовж хребта, з'єднують проекції точок із нижніх кутів лопаток до сьомого шийного і п'ятого поперекового відростків хребців, визначаючи форму ромба Машкова, визначають торсію тіла і таке інше, у положенні спиною до пластини і положенні збоку.

Зняту поставограму зберігають для аналізу і контролю за фізичним розвитком і вдосконаленням постави дітей і дорослих.

Висновки.

Технічною перевагою пропонованого поставографа над аналогами є те, що він дає можливість не тільки визначати параметри постави людини, його стрункість і відповідність встановленим нормам, а і записати їх на плівку, стрічку, а потім зберігати для контролю і вдосконалення постави.

СТРУКТУРА МІЖНАРОДНОГО ТУРИСТИЧНОГО РУХУ

Н. М. Мацкевич, С. В. Калитка, Т. Г. Овчаренко

Волинський державний університет ім. Лесі Українки

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку туристичного руху в Україні значне місце приділяється питанням діяльності, спрямованої на формування здорового способу життя людини та суспільства в цілому. Міжнародний туристичний рух у нашій країні набуває масового характеру, охоплює всі вікові і соціальні групи населення, включаючи дітей, школярів, студентів, сиріт та інвалідів, а також усю сім'ю в цілому.

Мета дослідження: визначити, узагальнити, обґрунтувати закономірності процесів, що відбуваються у міжнародному туристичному русі та його класифікацію.

Методи дослідження: теоретичний аналіз та узагальнення науково-методичної літератури, статистичних даних.

Результати дослідження. Міжнародний туризм охоплює подорожі за межі країни постійного місця проживання. Перетин державного кордону пов'язаний із певними формальностями: оформленням закордонних паспортів, віз; проходженням митних процедур; валютним та медичним контролем. Спеціальні служби перевіряють дотримання подорожуючими особами паспортно-візового режиму, вимог до вакцинації (щеплень), правил та умов перевезення через кордон речей, товарів, валютних цінностей та проведення операцій із обміну валют.

Тільки міжнародному туризму характерний розподіл на активний та пасивний, відповідно до особливостей відображення фінансових результатів туристичної діяльності в платіжному балансі країни.

У міжнародному туризмі виділяють дві форми: виїзний та в'їзний, які різняться за напрямом туристичного потоку [1, 2]. Відповідно до змісту подорожі туристичний рух можна поділити на 3 види:

- відпочинковий (основа міжнародного туристичного обміну. На його частку припадає 70 % світового туризму);
- краєзнавчий туризм (пізнання природи, історії, традицій, культури народів світу);
- спеціалізований туризм (кваліфікований).

Будь-який за метою та змістом вид туризму може бути організований та неорганізований.

За джерелом фінансування туризм може бути *комерційним* або *соціальним*.

Висновки. Аналіз науково-методичної літератури доводить, що чіткого структурування, розподілу, класифікації міжнародного туристичного руху не існує. Види туризму виділяють за різними ознаками: метою подорожі, прикладними завданнями, змістом, принципами побудови, способами організації, територіальними ознаками.

Література

1. *Александрова А.Ю.* Международный туризм: Учеб. пособие. — М.: Аспект пресс, 2001. — 463 с.
2. *Цибух В.І.* Проблеми і завдання розвитку туризму в Україні в XXI столітті // Туристський феномен: економічні, соціальні, екологічні та культурно-історичні передумови та наслідки. Матеріали IV Міжнародн. науч.-практ. конф. (г. Севастополь, 14—16 мая 2002). — Донецьк, 2002. — С. 3—14.

ЗМІСТ

Розділ 1. ПРОБЛЕМИ ФІЗКУЛЬТУРНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ	3
<i>Андріанов В. Є., Макаренко Н. Г.</i> Формування фізичних та духовних інтересів майбутнього вчителя фізичної культури ...	3
<i>Білоус Т.Л.</i> Оптиміальний розвиток фізичної підготовленості студентів у процесі занять з фізичного виховання	5
<i>Задоя Є.С., Богатир В.Г., Майоров В.О.</i> Деякі шляхи рішення проблеми фізкультурної освіти	8
<i>Капралов С. Ю., Лянной Ю. О.</i> Організація стажування в спеціалізованих умовах бакалаврів з фізичної реабілітації під час їх навчання в магістратурі.....	10
<i>Кожевнікова Л., Лапшинська Н., Матчина А.</i> Професійно-прикладна підготовка майбутніх вчителів в якості організатора фізкультурно-оздоровчої роботи з учнями молодших класів ...	13
<i>Кожевнікова Л., Дзюба З.</i> Специфіка питання про виховання особистої фізичної культури студентів сучасної вищої школи ...	15
<i>Коробейник В. А.</i> Особливості використання тестових завдань в методичній підготовці студентів факультету фізичної культури.....	18
<i>Коробко Л., Шевченко В., Татарченко Л.</i> Досвід проведення студентських науково-практичних конференцій в контексті кредитно-модульної системи організації фізичного виховання...	20
<i>Кравчук Т. М.</i> Факультет фізичної культури харківського педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди: перші кроки становлення та розвитку.....	21
<i>Лянной Ю. О., Капралов С. Ю.</i> Особливості впровадження спеціального курсу «фізична реабілітація спортсменів високого класу» у підготовку фахівців з фізичної реабілітації ...	23
<i>Ротерс Т. Т.</i> Науково-дослідна робота студентів проблема фізичної освіти в Україні	26
<i>Сергиенко Л. П., Чекмарева Н. Г.</i> Психомоторные способности человека: общее понятие, классификация и значение в системе спортивного отбора.....	28
<i>Шалар О. Г.</i> Особливості фізкультурного учення молоді	30
<i>Мірошниченко В. І.</i> Організаційно-методичні аспекти педагогічної практики студентів факультету «Фізичної культури»	32
<i>Іващенко О. В., Забора А. В.</i> Педагогічні технології у фізкультурній освіті.....	34
Розділ 2. ПРОБЛЕМИ ОЛІМПІЙСЬКОГО І ПРОФЕСІЙНОГО СПОРТУ	38
<i>Воробьева В. А.</i> Физические и психофизиологические особенности игроков как основа методики подготовки баскетбольных команд в гуманитарных вузах.....	38

<i>Драгнев Ю. В.</i> Класифікація основних технічних прийомів боротьби в армспорті.....	42
<i>Єфімов А. О., Пилипко О. О.</i> Дослідження зв'язку між показниками рівня фізичного розвитку з показниками структури спеціальної підготовленості (плавальної, технічної) у ватерполістів 12—14 років.....	43
<i>Кісельов А. Ф., Кулаков Ю. Є., Майоров В. О., Главатий С. М., Бірюк С. В., Руденко А. О., Чернозуб А. А.</i> Аспекти підготовки спортсменів важкої атлетики в Миколаївській області	45
<i>Козина Ж. Л.</i> Реализация концепции нелинейности развития саморганизующихся систем в сфере спортивной деятельности (на примере спортивных игр).....	47
<i>Кравчук О. О.</i> Індивідуальні біоритмічні закономірності ігрової ефективності як основа планування навчально-тренувального процесу в баскетболі.....	51
<i>Чередніченко С.</i> Порівняльний аналіз техніки рухових дій у панкратіоні	54
<i>Боляк А. А.</i> Аналіз техніки базових рухів юних спортсменів у спортивній аеробіці.....	56
<i>Худолей О. Н.</i> Моделирование процесса подготовки юных гимнастов	58
Розділ 3. ФІЗКУЛЬТУРНА ОСВІТА В СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ	62
<i>Васьков Ю. В.</i> Концептуальні підходи до організації занять з учнями спеціальної медичної групи в загальноосвітніх навчальних закладах.....	62
<i>Кібальник О. Я.</i> Рівень рухової активності підлітків окремих регіонів України	64
<i>Клименко Ю. С.</i> Фізична реабілітація учнів молодшого шкільного віку з функціональними порушеннями постави і сколіозом ...	67
<i>Корж Н. Л., Черненко О. Є., Гурєєва А. М., Гордейченко О. А.</i> Обґрунтування занять аеробікою для старшокласниць 15—16 років	70
<i>Марченко С. І.</i> Особливості рухової підготовленості молодших школярів	72
<i>Муца Л. Г., Мишаць Л. В.</i> Вивчення мотивів до занять оздоровчими фізичними вправами школярами, які мають дефекти постави.....	77
<i>Фандикова Л. А., Смоляр И. И.</i> Личностные особенности детей старшего школьного возраста со слуховой депривацией и их отношение к занятиям физической культурой.....	79
<i>Шамардіна Г. М., Долбишева Н. Г.</i> Характеристика теоретичного, методичного та практичного рівнів знань про фізичне здоров'я старшокласників	80

Розділ 4. ІНФОРМАЦІЙНІ І КОМП'ЮТЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ І СПОРТІ	85
<i>Ажиппо О. Ю., Дорофєєва Т. І.</i> Використовування комп'ютерних технологій в системі педагогічного контролю у спорті	85
<i>Єрмаков С. С.</i> Інформаційне забезпечення підготовки дисертації	88
<i>Петров П. К.</i> Новый курс «информационные технологии в физической культуре и спорте»	91
<i>Свістельник І. Р.</i> Актуальні проблеми організації інформаційного супроводу вищої фізкультурної освіти	95
Розділ 5. РЕКРЕАЦІЯ І СПОРТ ДЛЯ ВСІХ	98
<i>Вихляєв Ю. М.</i> Оцінка порушень постави і скривлень хребетного стовпа	98
<i>Мацкевич Н. М., Калитка С. В., Овчаренко Т. Г.</i> Структура міжнародного туристичного руху	99

Журнал “ТМФВ” ШАНОВНІ КОЛЕГИ!

Науково-методичний журнал
«Теорія та методика фізичного
виховання»

видається з 2000 року,
з 2007 року — 12 раз на рік,
обсяг — 52 сторінки,
формат 60x84 1/8

Виходить українською мовою.
Передплатний індекс
у каталозі «Укрпошти» **74667**

ТОВ «ОВС» Україна, 61003 Харків,
а/с 10947.

Тел. 057-731-23-64, 8-067-578-40-08
e-mail: books@ovc.kharkov.ua

Науково-методичний журнал “Теорія та методика фізичного виховання” шість років висвітлює проблеми фізкультурного руху в Україні і є одним з провідних фахових видань галузі.

Науково-методичний журнал “Теорія та методика фізичного виховання” сьогодні — це привабливий дизайн, розширені можливості розповсюдження через передплату.

Ми запрошуємо Вас передплатити журнал “Теорія та методика фізичного виховання” на 2007 р.

Передплатний індекс

74667

в каталозі періодичних видань України

ПЕРЕДПЛАТА ТРИВАЄ ЦІЛИЙ РІК

В журналі:

- «Вчитель» — журналу журналі “Теорія та методика фізичного виховання”;
- історія фізичної культури;
- фізкультурна освіта;
- основи спортивного тренування;
- основи юнацького спорту;
- основи техніки фізичних вправ;
- фізичне виховання різних груп населення;
- інформаційні і комп’ютерні технології у фізичному вихованні і спорті;
- правові основи фізичної культури в Україні.